

TARTU ÜLIKOOL
ÕIGUSTEADUSKOND
Karistusõiguse osakond

Bretely Jäätma

TOPELTKARISTATAVUSE NÕUE LOOVUTAMISMENETLUSES

Magistritöö

Juhendaja
MA Kaie Proode

Tartu
2025

SISUKORD

SISSEJUHATUS.....	3
1. Topeltkaristatavuse nõue rahvusvahelises koostöös.....	8
1.1. Topeltkaristatavuse nõue Euroopa Nõukogu konventsioonides.....	8
1.2. Topeltkaristatavuse nõue mitmepoolsetes lepingutes.....	13
1.3. Topeltkaristatavuse nõue Euroopa Liidu õiguses.....	15
1.3.1. Topeltkaristatavuse nõue Euroopa Liidu õiguslase koostöö instrumentides....	15
1.3.2. Topeltkaristatavuse nõue Euroopa vahistamismääruses.....	20
1.3.3. Topeltkaristatavuse nõue Euroopa uurimismääruses.....	23
2. Topeltkaristatavuse nõude hindamise kriteeriumid loovutamismenetluses.....	26
2.1. Vahistamismääruse aluseks olev süütegu.....	26
2.2. Topeltkaristatavuse kontrollimisel arvessevõetav seaduse redaktsioon.....	29
2.3. Loovutamine ilma topeltkaristatavuse kontrollita.....	31
2.4. Teo koosseisutunnuste sarnasus topeltkaristatavuse hindamisel.....	38
2.5. Õigusliku hüve kaitse-eesmärgi roll topeltkaristatavuse hindamisel.....	42
2.6. Topeltkaristatavus liitkuritegude puhul.....	45
KOKKUVÕTE.....	47
Double Criminality Requirement in Surrender Procedure. ABSTRACT.....	51
KASUTATUD ALLIKATE LOETELU.....	56
Kasutatud kirjandus.....	56
Muud allikad.....	59
Õigusaktid.....	60
Kohtupraktika.....	61

SISSEJUHATUS

Kuna kuritegevus on riikideülene, on rahvusvaheline koostöö kriminaalasjades pidevalt arenenud ja mitmekesistunud.¹ Õiguslane koostöö võimaldab muuhulgas erinevate riikide õigusasutustel jagada teavet, koguda tõendeid, anda kahtlustatavaid ja süüdistatavaid välja ning võtta piiriüleseid kuritegusid toime pannud isikuid kriminaalvastutusele (kriminaalmenetluse seadustik (KrMS)² § 433). Seega saavad riigid kuritegude tõkestamiseks või avastamiseks taotleda üksteiselt erinevate menetlustoimingute tegemist.³ Sellise koostöö toimimise eelduseks on selged ja ühtlustatud reeglid, mis austavad nii riikide suveräänsust kui ka kahtlustatavate ja süüdistatavate põhiõigusi. Euroopa Liidu õiguslase koostöö üheks keskseks instrumendiks on Euroopa vahistamismäärus, mille tegemise ja täitmise kord on reguleeritud Euroopa Liidu Nõukogu raamotsuses 2002/584/JSK.⁴ Kuna vahistamismääruse raamotsus on liidu õigusakt, kuulub sellest üle võetud loovutamismenetluse regulatsioon Euroopa Liidu põhiõiguste harta⁵ kohaldamisalasse.⁶

Raamotsuse preambuli p-de 5 ja 6 kohaselt asendati traditsiooniline väljaandmismenetlus loovutamise protseduuriga, mis põhineb liikmesriikide vastastikusel usaldusel ja kohtulahendite automaatsel tunnustamisel. Euroopa Liidu karistusõiguses seisneb loovutamismenetluses selles, et üks liikmesriik võtab kuriteos kahtlustatava või süüdimõistetud isiku vahi alla ja annab ta teisele liikmesriigile üle kohtu alla andmise või vabadusekaotusliku karistuse julgeolekumeetme täitmise eesmärgil (raamotsuse artikkel 1 lg 1). Näiteks 2022. aastal väljastasid Euroopa Liidu liikmesriikide pädevad õigusasutused kokku 13335 Euroopa vahistamismäärust.⁷ Eestilt taotleti 2022. aastal 31 ja 2023. aastal 34 inimese loovutamist ning prokuratuur väljastas ise 2022. aastal 17 ja 2023. aastal 32 Euroopa

---

¹ Modiga, G. Importance and Necessity of International Judicial Cooperation in Criminal Matters. – AGORA International Journal of Juridical Sciences 2014/1, lk 98.

² Kriminaalmenetluse seadustik. – RT I, 12.12.2024, 7.

³ Ploom, T. KrMSK § 433/1. – Kergandberg, E., Pikamäe, P. (koost). Kriminaalmenetluse seadustik: kommenteeritud väljaanne. Tallinn: Juura 2012.

⁴ Euroopa Liidu Nõukogu raamotsus 2002/584/JSK Euroopa vahistamismääruse ja liikmesriikidevahelise üleandmiskorra kohta. – ELT L 190, 18.07.2002, lk 1-20.

⁵ Euroopa Liidu põhiõiguste harta. – ELT C 303, 14.12.2007, lk 1-16.

⁶ Lõhmus, U. Põhiõigused ja Euroopa Liidu õiguse üldpõhimõtted: funktsioonid, kohaldamisala ja mõju. – Juridica 9/2011, lk 643-644.

⁷ Euroopa Nõukogu Komisjoni töödokument “Statistics on the practical operation of the European arrest warrant – 2022”. Kättesaadav: https://commission.europa.eu/document/download/32810655-fe94-44c2-9099-2813c42c9adb_en?filename=EAW%20Statistics%20Report%202022.pdf (15.02.2025), lk 16; 2023. ja 2024. aasta statistikat ei ole veel Euroopa Komisjoni kodulehel avaldatud.

vahistamismäärust.⁸ Seega kasutatakse Euroopa vahistamismäärust rahvusvahelises koostöös aktiivselt.

Õiguskirjanduses on osundatud sellele, et just vahistamismääruse raamotsus oli esimene konkreetne rahvusvahelise koostöö instrument, millega rakendati vastastikuse tunnustamise põhimõtet ja loodi Euroopa vabadusel, turvalisusel ja õiglusel rajanev ala.⁹ Kuigi Euroopa vahistamismäärus on muutnud isikute loovutamise kiiremaks ja tõhusamaks, on selle rakendamine tekitanud ka õiguslikke probleeme ning liikmesriikide vahelisi erimeelsusi. Kodanike väljaandmine on läbi ajaloo olnud õiguslikult ja poliitiliselt tundlik teema.¹⁰ Ka väljaandmist asendav loovutamismenetlus ei ole kulgenud probleemideta. Loovutamismenetluses on üheks keskseks ja korduvalt esile kerkinud probleemkohaks kahepoolse karistatavuse ehk topeltkaristatavuse nõudega seonduv. Topeltkaristatavuse nõue seisneb selles, et isiku saab vahistamismääruse alusel loovutada ainult siis, kui tegu, mille eest taotletakse üleandmist, on süütegu nii vahistamismäärust täitvas kui ka taotlevas riigis. See tähendab, et menetlusosalised riigid peavad loovutamismenetluse käigus tuvastama teo karistatavuse mõlema riigi õiguse kohaselt. Topeltkaristatavuse nõue on kriminaalasjades tehtavat koostööd reguleerivate lepingute ja õigusaktide üheks traditsiooniliseks tunnusjooneks.¹¹ Tänapäevaks on topeltkaristatavuse nõue kujunenud universaalselt tunnustatud normiks ja põhimõtteks.¹²

Töö eesmärgiks on välja selgitada, milliste kriteeriumite abil topeltkaristatavuse nõuet Euroopa Liidu loovutamismenetluses tuleb hinnata. Sellele küsimusele vastuse leidmiseks uuritakse esmalt, milline tähendus ja roll on topeltkaristatavuse nõudel rahvusvahelises koostöös. Seejärel otsitakse vastust küsimusele, kuidas on kahepoolse karistatavuse nõue sätestatud Euroopa Liidu õigusaktides. Viimaks uuritakse Euroopa Kohtu otsuste ja õiguskirjanduse pinnalt, millised on topeltkaristatavuse nõude hindamise kriteeriumid loovutamismenetluses. Töö teema on aktuaalne, kuna kahepoolse karistatavuse nõude

---

⁸ Nahkur-Tammiksaar, D., Randma, H. Rahvusvaheline koostöö numbrites 2023. Prokuratuuri aastaraamat 2023. Kättesaadav: <https://aastaraamat.prokuratuur.ee/prokuratuuri-aastaraamat-2023/rahvusvaheline-koostoo-numbrites-2023> (16.04.2025).

⁹ Cvorovic, D. S., Filipovic, H. J. Implementation of the European Arrest Warrant. – Strani Pravni Zivot (Foreign Legal Life) 2022/1, lk 98.

¹⁰ Sokol, T. – Implementation of European Arrest Warrant in Croatia: A Risk for the Functioning of Judicial Cooperation in Criminal Matters in the EU? – European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice 2015/23 (3), lk 259.

¹¹ Bondi, G. Double criminality and the European Arrest Warrant: current trends and future developments in light of the KL case. – New Journal of European Criminal Law 2024/15(1), lk 106.

¹² Moodrick-Even Khen, H. Mutual Legal Assistance and Double Criminality: Bolstering the Struggle against Impunity outside the ICC Framework. – Journal of International Criminal Justice 2025 (00), lk 9.

tõlgendamine on rahvusvahelise koostöö instrumentide kasutamisel keskse tähendusega, mistõttu selle täpsemate kriteeriumite väljaselgitamine aitab õiguslase koostöö toimimisele kaasa.

Varem ei ole topeltkaristatavuse nõudest loovutamismenetluses Tartu Ülikoolis magistritööid kirjutatud. Topeltkaristatavuse nõuet on põgusalt käsitletud M. Allikmets 2013. aasta magistritöös “Loovutatava isiku õigused loovutamismenetluses - kohtupraktika analüüs¹³”, J. Paabumets 2013. aasta magistritöös “Euroopa vahistamismääruse täitmisest keeldumine kui õigusprobleem¹⁴” ning A. Lillemägi 2020. aasta magistritöös “Süüdistatavate kaitseõiguse tagatus Euroopa vahistamismääruses ja Euroopa uurimismääruses¹⁵” ent pärast nimetatud tööde kaitsmist on Euroopa Kohtu praktika oluliselt edasi arenenud. Samuti pole avaldatud eraldi sellele teemale pühendatud eestikeelseid teadusartikleid. Lisaks on Riigikohus menetlenud vaid üksikuid Euroopa vahistamismäärust puudutavaid kaebusi.¹⁶ Käesoleva tööga seotud otsingusõnade (topeltkaristatavus, Euroopa vahistamismäärus, loovutamine, loovutamismenetlus) alusel teostatud päringutega leiti vaid üks lahend¹⁷, kus Riigikohus arutles topeltkaristatavuse nõude üle loovutamismenetluses. Kohus hindas KrMS § 492 lg 2 p-s 1 sisalduvat loovutamismääruse keeldumise aluse rakendamist juhul, kui tegu ei vasta topeltkaristatavuse tingimusele. Topeltkaristatavuse nõude hindamise täpsemaid kriteeriumeid Riigikohus seejuures ei analüüsinud. Samuti ei ole Eesti kohtud raamotsusest tulenevate nõuete kohta eelotsusetaotluseid Euroopa Kohtule seni esitanud.¹⁸

Magistritöö on jagatud kaheks peatükiks. Töö esimene peatükk kirjeldab topeltkaristatavuse nõude olemust ja tähendust erinevates rahvusvahelise koostöö instrumentides. Selles peatükis analüüsitakse topeltkaristatavuse rakendamist Euroopa Nõukogu konventsioonides ning väljaandmismenetluses kolmandate riikidega. Esimene peatükk annab seejärel ülevaate topeltkaristatavuse nõudest Euroopa Liidu õiguses ning selle seostest vastastikuse tunnustamise, *nullum crimen*, *nulla poena sine lege* ja proportsionaalsuse printsiibiga. Peatükis analüüsitakse topeltkaristatavuse nõude eesmärke ning seoseid Euroopa Liidu

---

¹³ Allikmets, M. Loovutatava isiku õigused loovutamismenetluses - kohtupraktika analüüs. Magistritöö. Juhendaja Jaan Ginter. Tartu: Tartu Ülikool 2013.

¹⁴ Paabumets, J. Euroopa vahistamismääruse täitmisest keeldumine kui õigusprobleem. Juhendaja Lauri Mälksoo. Tartu: Tartu Ülikool 2013.

¹⁵ Lillemägi, A. Süüdistatavate kaitseõiguse tagatus Euroopa vahistamismääruses ja Euroopa uurimismääruses. Juhendaja Anneli Soo. Tartu: Tartu Ülikool 2020.

¹⁶ Laos, S. Tagasi- ja edasivaateliisi mõtteid Euroopa vahistamismääruse raamotsuses, loovutamismenetlusest ja põhiõiguste kaitsest. – *Juridica* 9/2023, lk 789.

¹⁷ RKKKm 3-1-1-9-09.

¹⁸ Laos, lk 789.

aluslepingute sätetega. Samuti tehakse ülevaade topeltkaristatavuse nõude olemusest olulisemates Euroopa Liidu õiguse koostöoinstrumentides, s.o Euroopa vahistamismääruses ja Euroopa uurimismääruses.

Töö teine peatükk analüüsib topeltkaristatavuse nõude hindamise kriteeriumeid loovutamismenetluses, s.o Euroopa vahistamismääruse menetluses. Topeltkaristatavuse nõude hindamise kriteeriumite tuvastamiseks analüüsitakse magistritöös Euroopa Kohtu otsuseid. Analüüsimiseks valiti just Euroopa Kohtu otsused, et saada ülevaade topeltkaristatavuse nõude hindamise kriteeriumitest Euroopa Liidu üleselt. Euroopa Kohtu lahenditel on vaieldamatult suur mõju nii õiguspraktikale kui ka seadusandja tegevusele Liidu liikmesriikides.¹⁹ Autor kasutas lahendite otsimiseks Euroopa Kohtu ametliku kodulehe otsinguvormi. Empiirilise uurimuse esemeks on topeltkaristatavuse nõuet loovutamismenetluses käsitlevad Euroopa Kohtu otsused ajavahemikus 01.01.2004-01.04.2025 (s.o alates vahistamismääruse raamotsuse jõustumisest). Otsimiseks viidi läbi eraldi otsingud kasutades otsingusõna “*double criminality*” koos ühe järgneva otsingusõnaga: “2002/584/JHA”, “*European Arrest Warrant*”, “*surrender*” või “*cooperation*”. Otsingusõnade vahel kasutati operaatorit “*and*”, mis võimaldas leida mõlemat otsingusõna sisaldavad otsused. Kuigi Euroopa Kohus määrab iga kohtuasja jaoks eraldi menetluskeele, siis võimaldas ingliskeelne otsing kõige selgemini tuvastada topeltkaristatavuse nõude hindamise kriteeriumite üle arutlevad otsused. Tähelepanuta jäeti eelkirjeldatud otsinguga välja tulnud otsused, milles topeltkaristatavuse nõude hindamise kriteeriumeid sisuliselt ei käsitletud, vaid selgitati üksnes, et topeltkaristatavuse nõue on konkreetses asjas täidetud. Seega tuli otsinguga välja kuus Euroopa Kohtu otsust (C-168/21, C-488/19, C-717/18, C-289/15, C-388/08 PPU, C-303/05), milles sisalduvate seisukohtade alusel topeltkaristatavuse nõude hindamise kriteeriumeid selgitatakse.

Teise peatüki analüüsi käigus antakse ülevaade õiguskirjanduses väljendatud seisukohtadest ning Euroopa Kohtu praktikast topeltkaristatavuse nõude hindamise kohta. Peatükis tõstatakse praktilised probleemid seoses topeltkaristatavuse tuvastamisega. Esmalt analüüsitakse seda, kas vahistamismääruse aluseks olev tegu peab olema kuritegu või süütegu. Seejärel analüüsitakse, millisel ajahetkel tuleb hinnata topeltkaristatavuse nõude täidetust. Samuti käsitletakse raamotsuse artikkel 2 lg-s 2 sätestatud loeteluga seonduvaid probleeme ning teo koosseisutunnuste sarnasuse ja regulatsiooni esemelise kaitseala

---

¹⁹ Laos, lk 789.

tähendust topeltkaristatavuse tuvastamisel. Viimaks käsitletakse topeltkaristatavuse nõude hindamise kriteeriumeid liitkuritegude puhul.

Käesolev magistritöö on valdavalt õigusdogmaatiline, ent sisaldab ka empiirilist kohtulahendite analüüsi. Töö eesmärgi saavutamiseks ja püstitatud uurimisküsimustele vastamiseks kasutatakse uurimismeetoditena tõlgendamist, süstematiseerimist ja võrdlemist. Töös kirjeldatakse topeltkaristatavuse põhimõtte sisu Eesti ja Euroopa Liidu õiguses ning võrreldakse ja süstematiseeritakse vastavat Euroopa Kohtu praktikat. Selleks analüüsitakse ka rahvusvahelist ja Eesti õiguskirjandust, mis käsitlevad topeltkaristatavuse nõuet rahvusvahelises koostöös, loovutamismenetlust reguleerivaid Euroopa Liidu ja Eesti õigusakte ning viiakse läbi empiiriline analüüs selle kohta, kuidas Euroopa Kohtu praktikas loovutamismenetluses topeltkaristatavuse nõuet tõlgendatakse.

Märksõnad: Euroopa Liidu õigus, karistusõigus, kriminaalmenetlus, rahvusvaheline koostöö.

1. Topeltkaristatavuse nõue rahvusvahelises koostöös

1.1. Topeltkaristatavuse nõue Euroopa Nõukogu konventsioonides

Mõistmaks, milliste kriteeriumite abil topeltkaristatavuse nõuet Euroopa Liidu loovutamismenetluses kontrollitakse, kaardistatakse esmalt topeltkaristatavuse mõiste ja tähendus rahvusvahelises koostöös. Kuivõrd topeltkaristatavuse nõue ei ole erinevates rahvusvahelise koostöö õigusaktides identne, kirjeldatakse esmalt kahepoolse karistatavuse regulatsiooni olulisemates rahvusvahelise koostöö instrumentides. Loovutamismenetluse aluseks on 2002. aasta raamotsus Euroopa vahistamismääruse ja liikmesriikidevahelise üleandmiskorra kohta. Enne Euroopa vahistamismääruse raamotsuse vastuvõtmist reguleerisid rahvusvahelist koostööd kriminaalasjades mitmed ka seni kehtivad Euroopa Nõukogu konventsioonid.²⁰ Nagu raamotsuse preambuli p-st 5 nähtub, oli Euroopa vahistamismääruse eesmärk asendada klassikaline väljaandmismenetlus uue süsteemiga, mis on senisest korrast lihtsam ja kiirem. Näiteks võis klassikaline väljaandmismenetlus aega võtta rohkem kui 9 kuud, samas kui vahistamismääruse alusel loovutatakse isik maksimaalselt 43 päevaga.²¹ Konventsioonide alusel toimuv protseduur oli seega aeglane ja politiseeritud.²² Väljaandmine ja loovutamine on oma eesmärgi poolest väga sarnased, kuivõrd mõlema korral esitatakse riigile taotlus seoses sellega, et teine riik saaks jätkata isiku suhtes alustatud kriminaalmenetlust, või selleks, et välisriigis jõustunud süüdimõistvat kohtuotsust täita.²³

Vastavalt raamotsuse artiklile 31 asendab vahistamismäärus kõik varasemad liikmesriikide vahelist väljaandmist käsitlevad õigusaktid. Eeltoodu ei tähenda siiski, et klassikaline väljaandmine on tänaseks kadunud. Õiguskirjanduses on rõhutatud, et kuigi uuem süsteem ehk loovutamine vahistamismääruse raamotsuse alusel erineb väljaandmisest, ei saa erinevate klassikaliste tingimuste, sealhulgas topeltkaristatavuse nõude tõlgendamisel varasemaid regulatsioone tähelepanuta jätta.²⁴ Topeltkaristatavuse nõude ajalooline taust mõjutab selle tänast tõlgendust. Näiteks on esile tõstetud asjaolu, et väljaandmisega seotud konventsioonid kasutavad mõistet “väljaandmine”, kuid vahistamismääruse raamotsus kasutab väljendit

²⁰ Lõhmus, U. Põhiõigused kriminaalmenetluses. Tallinn: Juura 2019, lk 508.

²¹ Panainte, R. The European Arrest Warrant and the Human Rights. – Revista Universul Juridic 2016 (Supplement), lk 213.

²² Lõhmus 2019, lk 508.

²³ Nahkur-Tammiksaar, Randma.

²⁴ Falkiewicz, A. The Double Criminality Requirement in the Area of Freedom, Security and Justice Reflections in Light of the European Court of Justice Judgment of 11 January 2017, C-289/15, Criminal Proceedings against Jozef Grundza. – European Criminal Law Review 2017/7 (3), lk 259.

“isiku üleandmine” või ”isiku loovutamine”²⁵, mis tuleneb otseselt arengutest vastastikuse tunnustamise maastikul.²⁶ Samas on õiguskirjanduses osundatud, et teistsuguse mõiste kasutamine ei too siiski kaasa kvalitatiivselt uut rahvusvahelise koostöö vormi, vaid loovutamise puhul on tegemist väljaandmisega teise nime all.²⁷

Enne loovutamismenetluse süsteemi loomist tuginesid Euroopa Liidu liikmesriigid 1957. aasta väljaandmise Euroopa konventsioonile²⁸. Konventsioon (nr 24) jõustus 1960. aastal ja sätestab kriminaalmenetluse või karistuse täideviimise eesmärgil tagaotsitavate isikute väljaandmise konventsiooni osalisriikide vahel (konventsiooni artikkel 1). Tänapäevaks on konventsiooniga ühinenud 46 Euroopa Nõukogu liikmesriiki ning ka 4 Euroopa Nõukogu välist riiki: Iisrael, Korea Vabariik, Venemaa Föderatsioon ja Lõuna-Aafrika.²⁹ See tähendab, et Euroopa vahistamismäärusega võrreldes on väljaandmise konventsioon laiema geograafilise mõjuga instrument.

Väljaandmise Euroopa konventsiooni artikkel 2 lg 1 kohaselt toimub väljaandmine üksnes selliste kuritegude puhul, mis on nii taotlema kui ka taotluse saanud riigi seaduste järgi karistatavad vabadusekaotusega või kinnipidamiskorralduse alusel vähemalt üheaastase vangistuse või veel raskema karistusega. Seega oli topeltkaristatavuse nõue olemas juba 1960. aasta konventsioonis ning seisnes selles, et kui tegu ei ole mõlemas riigis karistatav, siis ei ole väljaandmine võimalik. Seevastu kui tegu on mõlemas riigis karistatav, siis ei ole väljaandmise taotluse saanud riigil otsustusõigust väljaandmise lubamiseks või sellest keeldumiseks.³⁰ Siiski on konventsioon ette näinud ka erandid, mil taotluse saanud riik võib väljaandmisest keelduda.³¹ Näiteks võib iga konventsiooni osalisriik artikkel 6 lg 1 kohaselt keelduda oma kodanike välisriigile välja andmisest. Seetõttu on ka õiguskirjanduses osundatud, et topeltkaristatavuse nõue on tavapäraselt kasulik just kahtlustatavale või süüdistatavale.³²

---

²⁵ Panainte, lk 211.

²⁶ Cvorovic, Filipovic, lk 100.

²⁷ Plachta, M. European Arrest Warrant: Revolution in Extradition? – European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice 2003/11 (2), lk 191.

²⁸ Väljaandmise Euroopa konventsioon. – ELS nr 24, 13.12.1957.

²⁹ Euroopa Nõukogu koduleht. Chart of signatures and ratifications of Treaty 024. Kättesaadav: <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list?module=signatures-by-treaty&treatyid=024> (16.02.2025).

³⁰ Väljaandmise Euroopa konventsiooni seletuskiri, 13.12.1957. Kättesaadav: <https://rm.coe.int/16800c92bc> (18.04.2025), lk 5.

³¹ *Ibidem*.

³² Falkiewicz, lk 266.

Topeltkaristatavuse nõue oli niisiis väljaandmise eelduseks juba enne Euroopa Liidu loovutamismenetluse mehhanismi loomist. Õiguskirjanduses on rõhutatud, et topeltkaristatavuse põhimõtte on ajalooliselt välja kujunenud just rahvusvahelise koostöö, eelkõige väljaandmise menetluses ning seda nimetatakse sageli rahvusvahelise tavaõiguse reegliks (*customary rule*).³³ Nii vahistamismääruse raamotsuse artikkel 2 lg 1 kui ka eelnimetatud väljaandmise konventsiooni säte näevad üheselt ette, et loovutamine või väljaandmine on võimalik, kui isiku toimepandud tegu karistatakse taotlevas riigis karistusega, mille maksimaalne pikkus on vähemalt 12 kuud. Seega kuivõrd konventsiooni ja vahistamismääruse raamotsuse topeltkaristatavuse nõude ajaline kriteerium kattub, siis on võimalik mõlemale õigusaktile tuginedes isiku suhtes saavutada sama tagajärg – väljaandmine või loovutamine, kui karistuse maksimaalne pikkus on vähemalt regulatsioonides nimetatud 12 kuud. Nimetatud sätete sarnasus viitab püüdlusele tagada normatiivne järjepidevus ja isikute õiguste kaitse ka üleminekul loovutamismenetlusele. Siiski erinevalt Euroopa vahistamismäärusest ei sisalda väljaandmise konventsioon loetelu eranditest, mis lubaksid teatud kuritegude puhul topeltkaristatavuse kontrollist loobuda. Konventsioonis ei eksisteeri ka sõnaselget viidet vastastikuse tunnustamise põhimõttele, mistõttu oli menetlus ajamahukam ja võis sõltuda suuresti iga riigi kaalutusõigusest. Sellest ei saa siiski järeldada, et topeltkaristatavuse kontroll oleks konventsiooni kontekstis vähemoluline. Vastupidi, kuriteo karistatavus mõlemas riigis ning vastava karistuse määr moodustavad konventsioonis topeltkaristatavuse tuumtingimused, millest ei ole lihtsasti võimalik erandeid teha.

KrMS kommentaarides on kirjeldatud, et topeltkaristatavuse nõude hindamine väljaandmismenetluses oli fookuses näiteks Harju Maakohtu 23. oktoobri 2007. a määruses kriminaalasjas nr 1-07-11497, kus väljaandmist taotleti mitme kuriteo eest.³⁴ Kohus leidis, et isegi juhul, kui üks kuritegudest ei ole Eesti õiguse kohaselt karistatav, ei ole see iseenesest isiku väljaandmist piirav ega välistav asjaolu.³⁵ Harju Maakohtu seisukoht on kooskõlas hilisema Euroopa Kohtu 14. juuli 2022. aasta lahendi (edaspidi *KL* lahend) (vt lähemalt ptk 2.6. all) põhimõtetega, kus analoogne küsimus liitkuritegude tõusetus. Euroopa Kohus rõhutas *KL* lahendis, et kui liitkuriteo ühe osa puhul puudub topeltkaristatavus, ei tähenda see automaatselt loovutamisest keeldumise kohustust.³⁶ Vastupidine tõlgendus võiks viia

---

³³ Falkiewicz, lk 258.

³⁴ Ploom, KrMSK § 451/1.1.

³⁵ HMKm 1-07-11497.

³⁶ EKo C-168/21, *Procureur général près la cour d'appel d'Angers*, ECLI:EU:C:2022:558, p 62.

olukorrani, kus isik jääks karistamata kõigi tegude eest.³⁷ Sama loogika laieneb ka Harju Maakohu menetletud juhtumile – kui isegi ühe teo puhul oleks esinenud kohustuslik väljaandmisest keeldumise alus, oleks väljaandmine välistatud, olenemata sellest, et ülejäänud osa tegusid vastas Eesti seaduse mõistes kuriteo koosseisule. Lisaks on märkimisväärne, et Harju Maakohus analüüsis põhjalikult kõiki kohtualuse poolt toimepandud tegusid ning võrdles nende koosseisutunnuseid Eesti seadusandlusega. See näitab, et ka juba enne Euroopa vahistamismääruse rakendamist ja hiljem analüüsitavate Euroopa Kohtu *KL* või *Grundza* lahendite tegemist pidas Eesti kohus oluliseks teostada vähemalt mingil määral sisulist kontrolli tegude koosseisutunnuste vastavuse üle mõlema riigi õigussüsteemis.

Rahvusvahelise koostöö raamistikku laiendas 1962. aastal jõustunud Euroopa Nõukogu kriminaalasjades vastastikuse abistamise konventsioon (nr 30)³⁸, mis sätestas üldised reeglid erinevat liiki menetluslike õigusabitaotluste täitmiseks. Erinevalt kaasaegsest vastastikuse tunnustamise kontseptsioonist tugineb 1962. aasta konventsioon pigem traditsioonilisemale riikidevahelisele suveräänsuspõhisele koostööle. Koostöö selle konventsiooni alusel, nii konventsiooni jõustumise ajal eelmisel sajandil kui ka tänapäeval, võib hõlmata oluliselt pikemat ja keerulisemat menetlust. Konventsiooni alusel puudub automaatne kohustus teise riigi õigusabitaotlust täita. Selle asemel eeldatakse, et taotluse saanud riigi õigusasutused lähtuvad enda menetluslikust korrast ning hindavad iga taotluse vastavust oma siseriiklikele normidele (konventsiooni artikkel 3 lg 1). Traditsioonilise koostöö ja tänapäevase koostöö erisus ei seisne siiski selles, et tänapäevased instrumendid ei nõuaks üldse taotluse aluste kontrollimist. Euroopa vahistamismäärus lihtsalt muutis väljaandmise mehhanismi tõhusamaks, piirates riikide kaalutusõigust ja kehtestades automaatse vastastikuse tunnustamise süsteemi. Loovutamise eelduste täidetust tuleb siiski jätkuvalt kontrollida. Seega, kuigi vastastikuse abistamise konventsioon ei reguleeri otseselt topeltkaristatavuse nõuet, siis rahvusvahelise koostöö raamistiku loomisega mõjutas Euroopa Nõukogu kaudselt topeltkaristatavuse kontrolli olemust ehk sätestas, et vastastikuse abi andmiseks peab isiku toimepandud tegu vastama mõlema riigi siseriiklikele normidele.

Euroopa Nõukogu konventsioonide seast on asjakohane ka 1985. aastal jõustunud karistatud isikute üleandmise Euroopa konventsioon (nr 112)³⁹, mille peamiseks eesmärgiks on

---

³⁷ EKo C-168/21, *Procureur général près la cour d'appel d'Angers*, p 62.

³⁸ Kriminaalasjades vastastikuse abistamise Euroopa konventsioon. – ELS nr 030, 20.04.1959.

³⁹ Kohtulikult karistatud isikute üleandmise Euroopa konventsioon. – ELS nr 112, 21.03.1983.

hõlbustada vangide sotsiaalset rehabilitatsiooni. Konventsioon võimaldab selle preambuli kohaselt kuriteos süüdi mõistetud välismaalastel kanda neile määratud karistust oma päritoluriigis, toetades seeläbi nende paremat taasintegreerimist ühiskonda. Konventsiooni artikkel 3 lg 1 p e kohaselt on karistuse täideviimise eesmärgil isiku üleandmise eelduseks, et teod või tegevusetus, mille eest karistus on mõistetud, kujutaksid endast kuritegu ka väljaandmistootlust täitva riigi seaduste kohaselt, või oleksid sellisena käsitatavad juhul, kui need oleksid toime pandud selle riigi territooriumil. Seega topeltkaristatavuse nõue esineb selles konventsioonis oma klassikalisel kujul, s.o ilma täiendavate erandite või pehmenavate mehhanismideta. Vangistatud isiku üleandmine teisele riigile on lubatud üksnes juhul, kui tegu kvalifitseerub karistatavaks mõlemas osalevas riigis. Samas on Euroopa Nõukogu oma seletuskirjas täpsustanud, et konventsioonis sätestatud topeltkaristatavuse nõue ei eelda kuriteo identsust õigusliku kvalifikatsiooni tasandil.⁴⁰ Regulatsioonide sõnastus ja teo juriidiline klassifikatsioon võivad eri riikide õigussüsteemides erineda, ent oluline on, et kuriteo koosseisulised tunnused oleksid sisuliselt võrreldavad.⁴¹ Sellest tulenevalt on konventsiooni kohaldamisel oluliseks tingimuseks, et kuriteo objektiivsed ja subjektiivsed tunnused oleksid kattuvad mõlema riigi õiguses. Nii taotleb kui ka täitev riik peab asjakohast käitumist käsitlema sisuliselt karistatavana. Eeltoodust tulenevalt peegeldab konventsioon rahvusvahelise koostöö traditsioonilist suveräänsuspõhist lähenemist ning demonstreerib topeltkaristatavuse nõude rolli selles.

1999. aastal toimus Tampères toimunud Euroopa Ülemkogu kohtumine, mille keskseks eesmärgiks oli käsitleda Euroopa Liidu sisepiirideta ala kujundamist vabaduse, turvalisuse ja õiguse põhimõtetele tuginedes.⁴² Sellel kohtumisel rõhutasid liikmesriigid esimest korda vajadust asendada senised Euroopa Nõukogu õiguslase koostöö konventsioonid vastastikusele tunnustamisele tuginevate Euroopa Liidu õigusaktidega.⁴³ Selline lähenemine tähistas nihet traditsioonilisest, suveräänsuspõhisest rahvusvahelisest koostööst liikmesriikide õigussüsteemide tihedama integratsiooni suunas. Selles valguses on eelnevalt käsitletud konventsioonid – Euroopa väljaandmise konventsioon (nr 24), vastastikuse abistamise konventsioon (nr 30) ja karistatud isikute üleandmise konventsioon (nr 112) – küll suuresti oma praktilise tähenduse Euroopa Liidu-siseses koostöös kaotanud, kuid nende õiguslik mõju

---

⁴⁰ Kohtulikult karistatud isikute üleandmise Euroopa konventsiooni seletuskiri. 21.03.1983. Kättesaadav: <https://rm.coe.int/16800ca435> (16.02.2025), lk 5.

⁴¹ *Ibidem*.

⁴² Vervaele, J. The European Arrest Warrant and Applicable Standards of Fundamental Rights in the EU. – Review of European Administrative Law 2013/6 (2), lk 38.

⁴³ *Ibidem*.

ei ole täielikult lakanud. Eriti olulised on need jätkuvalt riikidevahelistes suhetes, mis jäävad väljapoole Euroopa Liidu õigusraamistikku, näiteks suhetes kolmandate riikidega või juhtudel, kus Euroopa Liidu instrumente ei kohaldata. Nimetatud konventsioonides on topeltkaristatavuse nõue vähemalt sama kaalukal kohal kui Euroopa vahistamismääruse raamotsuses. Olenemata teatud sisulistest ja menetluslikest erinevustest, peegeldab see järjepidevat arusaama, et rahvusvaheline koostöö eeldab teo karistatavust mõlemas õiguskorras – nii vastastikust abi taotleva kui täitva riigi omas.

1.2. Topeltkaristatavuse nõue mitmepoolsetes lepingutes

Kuritegevus ei piirdu üksnes Euroopa Liidu või Euroopa Nõukogu konventsioonide osalisriikide geograafiliste piiridega, mistõttu on Euroopa Liidu liikmesriikidel koostöölepingud ka kolmandate riikidega. Sellise koostöö toimimist raskendab asjaolu, et topeltkaristatavuse nõude rakendamine ei ole globaalses õigusruumis ühtne. Euroopa Liidus kehtib Euroopa Liidu Toimimise Lepingu (edaspidi ETL) artikkel 82 kohaselt vastastikuse tunnustamise põhimõte, mis soodustab topeltkaristatavuse nõude ühtset tõlgendamist.⁴⁴ Samas võivad riigid kahepoolseid väljaandmislepingud tõlgendada väga erinevalt. Seega võib erinevate riikide kohtupraktikas topeltkaristatavuse nõude tõlgendamine erineda märkimisväärselt Euroopa Liidu õiguses omaksvõetud lähenemisest ning põhjustada riikide vahelises koostöös probleeme.

Euroopa Komisjon avaldas 2022. aastal suunised, mis käsitlevad isikute väljaandmist kolmandatele riikidele.⁴⁵ Komisjon selgitas, et Euroopa Kohus eristab selgelt kahte tüüpi väljaandmistaotlusi: esiteks taotlused, mis on esitatud kriminaalasja menetlemiseks, ning teiseks taotlused, mis on esitatud vabadusekaotusliku karistuse või vabadust piirava julgeolekumeetme täideviimiseks.⁴⁶ Euroopa Kohtu hinnangul, kui puuduvad liikmesriikide ja kolmanda riigi vahelist väljaandmist reguleerivad liidu õigusnormid, saab siiski rakendada kõiki liidu õigusega karistusõiguse valdkonnas ette nähtud koostöö- ja vastastikuse abi mehhanisme.⁴⁷ Seda selleks, et võidelda süütegude karistuseta jäämise ohu vastu, kaitstes samal ajal liidu kodanikke meetmete eest, mis võivad nad jätta ilma vaba liikumise õigusest.⁴⁸

---

⁴⁴ Euroopa Liidu toimimise lepingu konsolideeritud versioon. 07.06.2016. ELT C 202.

⁴⁵ Komisjoni teatis - Suunised isikute kolmandatele riikidele väljaandmise kohta. Kättesaadav: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/HTML/?uri=CELEX:52022XC0608\(01\)#ntc13-C_2022223ET.01000101-E0013](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/HTML/?uri=CELEX:52022XC0608(01)#ntc13-C_2022223ET.01000101-E0013) (06.01.2025).

⁴⁶ *Ibidem.*

⁴⁷ *Ibidem.*

⁴⁸ *Ibidem.*

Vaba liikumise põhimõte kehtib kogu Euroopa Liidu territooriumil ka süütegudes kahtlustatavatele või süüdimõistetutele.⁴⁹ Sellest tuleneb, et olukorras, kus Euroopa Liidu ja kolmanda riigi vahel puudub vastav õigusraamistik, võib liikmesriik siiski juhendada Euroopa Liidu sisestes suhetes kohaldatavatest põhimõtetest ning sealhulgas Euroopa vahistamismääruse raamotsuses sätestatud tingimustest. Selline lähenemine võimaldab ka isikute kolmandatele riikidele väljaandmisel tugineda loovutamismenetluses esinevatele topeltkaristatavuse nõude kriteeriumitele, tagades sellega kolmandate riikide kodanikele sarnase õiguskaitse, mida võimaldatakse Euroopa Liidu kodanikele.

Samas esineb ka kolmandaid riike, kellega on Eestil väljandaamist reguleeriv ja ka topeltkaristatavuse nõude sätestav õigusnormide kogum sätestatud. Näiteks Eesti Vabariigi valitsuse ja Ameerika Ühendriikide valitsuse vahelise väljaandmislepingu⁵⁰ artikkel 2 lg 1 sätestab, et väljaandmist kohaldatakse juhul, kui kuritegu on mõlema riigi seaduste alusel karistatav vabadusekaotusega rohkem kui üks aasta või raskema karistusega. 2023. ja 2024. aastal pälvis Eesti avalikkuse tähelepanu kelmuses kahtlustatavate Eesti kodanike kaasus, milles Ameerika Ühendriikide justiitsministeerium esitas Eestile taotluse nende isikute väljaandmiseks.⁵¹ Kuigi Riigikohus ei käsitlenud selle asja menetlemisel topeltkaristatavuse nõude hindamise kriteeriumeid otsesõnaliselt, viitasid kaebajad oma kaebustes asjaolule, et Ameerika Ühendriikide süüdistusaktis kirjeldatud teod ei ole Eesti õiguse alusel karistatavad.⁵² Riigikohus ei lahendanud ise seda probleemi. Samas selgitas kohus, et väljaandmise lubatavuse üle otsustab Harju Maakohus, kes hindab, kas isikut kahtlustatakse või süüdistatakse sellise kuriteo toimepanemises, mis on karistatav vähemalt ühe aasta pikkuse vabadusekaotusega nii taotleva riigi kui Eesti õiguse kohaselt (KrMS § 439 lg 1 ja § 446). Seega kehtib topeltkaristatavuse tingimus ka kolmandate riikidega tehtava koostöö raames, kui väljaandmist taotletakse kahepoolse lepingu alusel. Erinevalt Euroopa vahistamismäärusest, mille raamotsuse artikli 2 lg-s 2 on sätestatud teatud süüteokategoriate puhul võimalus loobuda topeltkaristatavuse nõudest, sellist erandit Ameerika Ühendriikidega sõlmitud kahepoolses väljaandmislepingus ei eksisteeri.

Eesti ja Ameerika Ühendriikide vahelise väljaandmislepingu sisu haakub ka eelmainitud Euroopa Kohtu hiljutise praktika seisukohtadega. Nimelt täpsustab väljaandmislepingu

---

⁴⁹ Zajac, D. The European Arrest Warrant in Designer Drugs Cases. With or Without Verification of Double Criminality? – European Journal on Criminal Policy and Research 2023/29, lk 248.

⁵⁰ Eesti Vabariigi valitsuse ja Ameerika Ühendriikide valitsuse vaheline väljaandmisleping. RT II 2006, 23, 61.

⁵¹ RKPSJVKm 5-24-6, p 1.

⁵² *Ibidem*, p 15.

artikkel 2 lg 5 järgmist: “Kui väljaandmistaotlus rahuldatakse seoses kuriteoga, mille puhul kohaldatakse väljaandmist, tuleb see rahuldada ka ükskõik millise teise taotluses nimetatud kuriteo puhul ja seda isegi juhul, kui viimane kuritegu on karistatav vabadusekaotusega üks aasta või alla selle, eeldusel et kõik muud väljaandmise eeltingimused on täidetud.” Selle normi eesmärk on tagada, et väljaandmine ei muutuks võimatuks ainuüksi seetõttu, et osa süüdistusega hõlmatud tegusid ei vasta formaalselt väljaandmise kriteeriumitele, olukorras, kus vähemalt üks neist siiski vastab. Sarnase lähenemisviisi on Euroopa Kohus võtnud ka juba eelmainitud lahendis asjas *KL*, kus käsitleti topeltkaristatavuse nõude kohaldumist olukorras, kus isikule heideti ette mitut erinevat tegu. *KL* lahendi sisu analüüsitakse põhjalikumalt käesoleva töö teises peatükis. Selline regulatsioon on loogiline ka karistusõiguslikust eesmärgist lähtuvalt ja võimaldab vältida olukorda, kus isik võib raske kuriteo toimepanemise järel teadlikult toime panna ka kergema süüteo, mis ei vasta väljaandmise tingimustele, lootuses takistada sel moel oma väljaandmist. Väljaandmise võimaldamine ka sellistel juhtumitel aitab ennetada karistuseta jäämist ja toetab rahvusvahelise koostöö toimimist.

Topeltkaristatavuse nõude kohaldamisel kolmandatele riikidele võib siiski tekkida probleeme, eeskätt seetõttu, et Euroopa Liidu liikmesriigid ja kolmandad riigid rakendavad sageli erinevaid õiguslikke standardeid. Kuigi teatud erinevused eksisteerivad ka liikmesriikide õiguse vahel, on tõenäosus lahknevusteks suurem suhetes selliste kolmandate riikidega nagu Ameerika Ühendriigid, Ühendkuningriik või Austraalia, kelle õigussüsteemid tuginevad *common law* traditsioonile ning kohtupretsedentide õiguslikult siduvale jõule.

1.3. Topeltkaristatavuse nõue Euroopa Liidu õiguses

1.3.1. Topeltkaristatavuse nõue Euroopa Liidu õiguslase koostöö instrumentides

Topeltkaristatavuse nõue omab kesket tähendust mitmetes erinevates rahvusvahelise koostöö vormides, sealhulgas isikute väljaandmisel, kriminaalmenetluste üleandmisel teisele riigile ja välisriigi kohtuotsuste tunnustamisel ja täitmisel.⁵³ Euroopa Liidu karistusõiguses on tegemist autonoomse õiguspriinsibiiga, mida tuleb kogu Euroopa Liidus tõlgendada ühetaoliselt ja mille tõlgendus ei sõltu liikmesriigisisest regulatsioonist. Eeltoodu ei kohaldu ainult topeltkaristatavuse nõude hindamisel. Autonoomsus kohaldub kõigi Euroopa Liidu

---

⁵³ Moodrick-Even Khen, lk 8.

õigusnormide puhul, mis ei viita liikmesriikide õigusele normi tähenduse ja ulatuse kindlaksmääramiseks.⁵⁴ Niisiis ei ole topeltkaristatavuse nõue mõistena õigusaktides reguleeritud, vaid see on Euroopa Liidu aluslepingutest lähtuv ning Euroopa Kohtu praktikas kinnistunud liidu õiguse põhimõte. Autonoomne lähenemine Euroopa Liidu õigusnormidele tagab liidu õiguse sõltumatuse ja ühetaolise kohaldamise ning võimaldab vältida lahkkelide tekkimist liikmesriikide õigussüsteemide vahel. Seetõttu kaardistatakse käesolevas peatükis topeltkaristatavuse nõude sisu ja tähendus Euroopa Liidu õiguses.

Teo topeltkaristatavus annab aluse teiselt riigilt saabunud õigusabitaotluse täitmiseks.⁵⁵ Väljaandmisega seotud õigusaktidest välja arenenud topeltkaristatavuse nõue tähendab seda, et väljaandmiseks, loovutamiseks või isiku suhtes teiste rahvusvahelise koostöö instrumentide kasutamiseks peab toimepandud tegu olema süüteona määratletud nii vastastikust abi taotlevas kui ka taotlust täitvas riigis.⁵⁶ Juhul, kui tegu pole topeltkaristatav, on rahvusvahelise koostöö instrumendi kasutamine piiratud või välistatud. Seega on topeltkaristatavuse nõue menetluslik reegel või juhis õigusasutustele.⁵⁷

Käesolevas töös käsitletavat topeltkaristatavuse nõuet tuleb selgelt eristada topeltkaristamise keelust. Euroopa Liidu põhiõiguste harta sätestab topeltkaristamise keelu (õiguskirjanduses nimetatud ka kui *ne bis in idem* põhimõte), mis tähendab seda, et kedagi ei saa uuesti kohtu alla anda ega karistada kuriteo eest, milles ta on liidu territooriumil kehtiva seaduse järgi juba lõplikult õigeks või süüdi mõistetud. Põhiõiguste harta artikkel 50, mis vastab omakorda Euroopa inimõiguste konventsiooni 7. protokollis⁵⁸ artiklile 4, reguleerib seega peamiselt liikmesriigi siseselt isiku karistamist, luues mitmekordse kohtumõistmise ja karistamise keelu. Ka põhiseaduse⁵⁹ § 23 lg 3 kohaselt ei tohi kedagi teist korda kohtu alla anda ega karistada teo eest, milles teda vastavalt seadusele on mõistetud lõplikult süüdi või õigeks. Topeltkaristamise keelu põhimõttega seonduvad probleemid tõusetuvad eelkõige riigisiseste paralleelmenetluste puhul ehk situatsioonides, kus isiku suhtes on kattuvatel asjaoludel menetlus kulgemas.⁶⁰ Näiteks kui samaaegselt või teineteisele järgnevalt on kulgemas

---

⁵⁴ EKO C-327/82, *Ekro BV Vee- en Vleeshandel v Produktschap voor Vee en Vlees*, ECLI:EU:C:1984:11, p 11.

⁵⁵ Falkiewicz, lk 258.

⁵⁶ Moodrick-Even Khen, lk 9.

⁵⁷ Blaas, F. C. Double Criminality in International Extradition Law. Magistratöö. Juhendaja Gerhard Kemp. Lõuna-Aafrika Vabariik: University of Stellenbosch 2023. Kättesaadav: <https://core.ac.uk/download/pdf/37376692.pdf> (27.03.2025), lk 99.

⁵⁸ Inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni protokoll nr 7. ELS nr 117. 22.11.1984.

⁵⁹ Eesti Vabariigi põhiseadus. – RT I, 15.05.2015, 2.

⁶⁰ Kergandberg, E, KrMSK § 7/21. – Kergandberg, E., Pikamäe, P. (koost). Kriminaalmenetluse seadustik: kommenteeritud väljaanne. Tallinn: Juura 2012.

kriminaalmenetlus ja muu menetlus (distsiplinaarmenetlus, haldus- või tsiviilkohtumenetlus), siis tuleb tagada, et isikut samadel faktilistel asjaoludel mitmes erinevas menetluses ei karistataks.⁶¹ Seega *ne bis in idem* põhimõte tuleb kohaldamisele siis, kui isiku suhtes on eelnevalt lahend juba tehtud (*res judicata*). Topeltkaristamise keeld tähistab õiguskindluse ja materiaalse õiguse konfliktsituatsioonis õiguskindluse kasuks tehtavat valikut.⁶² Samas ei piirdu *ne bis in idem* põhimõte siiski vaid siseriiklike menetlustega. Näiteks ka vahistamismääruse raamotsuse artikkel 3 lg 2 kohaselt on vahistamismääruse täitmata jätmise kohustuslik alus see, kui tagaotsitava suhtes on samade tegude eest teises liikmesriigis langetatud lõplik kohtuotsus. Seega nii topeltkaristatavuse nõude kui ka topeltkaristamise keelu eesmärgiks on välistada isiku alusetut karistamist, kuid nende printsiipide õiguslik sisu on erinev. Eeltoodust tulenevalt ei saa topeltkaristatavuse nõuet samastada põhiõiguste hartas ja inimõiguste konventsioonis sätestatud *ne bis in idem* põhimõttega. Kuigi need õigusprintsiibid on eesmärgilt mõnevõrra sarnased, erinevad need olemuslikult nii oma õigusliku lähtekoha kui kohaldamisulatuselt.

Topeltkaristatavuse nõude lähtepunkt Euroopa Liidu õiguses põhineb 19. sajandi suveräänsuse kontseptsioonil.⁶³ Selle kohaselt on igal riigil ainuõigus määratleda, millised teod on tema territooriumil karistatavad ning milliseid karistusõiguslikke tagajärgi need kaasa toovad. ELTL sisaldab mitmeid sätteid, mis loovad aluse õigusalaselt koostööle kriminaalasjades. ELTL artikkel 82 lg 1 kohaselt põhineb Euroopa Liidu kriminaalasjades tehtav õigusalane koostöö kohtuotsuste ja õigusasutuste otsuste vastastikuse tunnustamise põhimõttel. See tähendab, et liikmesriik tunnustab teise liikmesriigi kohtuasutuse otsuseid minimaalse menetluse ja formaalsustega.⁶⁴ Rahvusvahelised koostöömeetmed kriminaalasjades, mis hõlmavad muuhulgas liikmesriikidevaheliste väljaandmismenetluste hõlbustamist, aitavad tagada vaba ja võrdse juurdepääsu õigusemõistmisele ning isikute põhiõigusi ja -vabadusi.⁶⁵ Vastastikuse usalduse põhimõte loob eelduse, et Euroopa Liidu liikmesriigid järgivad põhiõiguste tagamise kohustusi.⁶⁶ Klassikaline õigusalane koostöö on

---

⁶¹ Kergandberg, KrMSK § 7/21.

⁶² Kergandberg, E., Laos, S., Sepp, H. PSK § 23/23. Madise. Ü. jt (toim). Eesti Vabariigi põhiseadus: kommenteeritud väljaanne. 5. vlj. Tartu: sihtasutus Iuridicum 2020.

⁶³ Lagodny, O. Possible Ways to Reduce the Double Criminality Requirement: From double criminality to double prohibition. Kättesaadav: <https://rm.coe.int/1680076ea0> (15.02.2025), lk 2.

⁶⁴ Lõhmus 2019, lk 508.

⁶⁵ Panainte, lk 209.

⁶⁶ Marin. L. Effective and Legitimate? Learning from the Lessons of 10 Years of Practice with the European Arrest Warrant. – New Journal of European Criminal Law 2014/3 (5), lk 341.

seega juriidiline institutsioon, mis lähtub liikmesriikide võrdsuse põhimõttest.⁶⁷ Võrdsus väljendub selles, et teisest liikmesriigist saabunud taotlusi, näiteks Euroopa vahistamismäärust, tuleks käsitleda samaväärselt siseriiklike taotlustega.⁶⁸ ELTL artikkel 4 lg 2 rõhutab, et Euroopa Liit peab igal juhul austama liikmesriikide õigussüsteeme. See tähendab, et rahvusvahelist koostööd tehes ei saa siiski sundida teisi liikmesriike tunnustama süüteona tegusid, mida sealne seadusandlus süüteona ei käsitle. Niisiis on topeltkaristatavuse nõude tekkimise eelduseks liikmesriikide võrdsus ja usaldus üksteise õigusnormide ning institutsioonide suhtes.

Topeltkaristatavuse nõue põhineb *nullum crimen, nulla poena sine lege* põhimõttel.⁶⁹ *Nullum crimen, nulla poena sine lege* põhimõtte seisneb põhiõiguste harta artikli 49 kohaselt selles, et kuriteo eest saab karistada vaid seaduse alusel. Põhimõtte kuulub põhiõiguste harta õigusemõistmisega seotud põhiõiguste peatüki alla ning näeb ette, et isiku saab liikmesriigile kohtu alla andmiseks välja anda vaid siis, kui tegu on mõlemas riigis seaduse alusel karistatav.⁷⁰ *Nullum crimen, nulla poena sine lege* on õigusriikliku karistusõiguse üks aluspõhimõtte ja seega mängib olulist rolli topeltkaristatavuse keelu määramisel.⁷¹ *Nullum crimen, nulla poena sine lege* topeltkaristatavuse põhimõtte alusena tagab süüdistatavale samaväärse seadusliku kaitse nii üleandmist taotlevas kui ka väljaandvas riigis. Seetõttu on õiguskirjanduses topeltkaristatavuse nõuet nimetatud ka *nullum crimen, nulla poena sine lege* põhimõtte peegelduseks rahvusvahelises koostöös.⁷² Topeltkaristatavuse nõue aitab tagada, et isikuid ei mõisteta süüdi tegude eest, mis nende enda riigi õiguse järgi pole karistatavad. Samas tuleb arvesse võtta ka avaliku huvi kaitset ehk riigi kohustust reageerida käitumisele, mis ohustab õiguskorda. Seetõttu ei saa topeltkaristatavuse nõuet siiski käsitleda absoluutse ja piiramatuna.

Topeltkaristatavuse nõue on Euroopa Liidu õigussüsteemis tihedalt seotud ka proportsionaalsuse põhimõttega.⁷³ Põhiõiguste harta artikli 49 lg 3 sätestab, et karistuste raskus ei tohi kuriteo suhtes olla ebaproportsionaalne. ELL artikkel 5 lg 4 kohaselt ei tohi

---

⁶⁷ Martin, N. A. The Foundations of Mutual Recognition and the Meaning of Dual Criminality. – European Criminal Law Review 2018/2 (8), lk 164.

⁶⁸ *Ibidem*, lk 161.

⁶⁹ Williams, S. A. The Double Criminality Rule and Extradition: A Comparative Analysis. – Nova Law Review 1991/15 (2), lk 582.

⁷⁰ *Ibidem*.

⁷¹ Sootak, J. KarSK § 2/1. – Pikamäe, P., Sootak, J. (koost). Karistusseadustik: kommenteeritud väljaanne. 5 vlj. Tallinn: Juura 2021.

⁷² Falkiewicz, lk 265.

⁷³ Bondi, lk 108.

liidu meetme sisu ega vorm minna aluslepingute eesmärkide saavutamiseks kaugemale kui vajalik. Need sätted näitavad, et proportsionaalsus ei ole pelgalt menetlustehniline aspekt, vaid õigusriigi põhimõttest tulenev piirang. Nii proportsionaalsuse kui ka topeltkaristatavuse põhimõtte lähtuvad vajadusest kaitsta isikut ülemäärase sekkumise eest ja täiendavad teineteist. Samas ei sisalda vahistamismääruse raamotsus ühtegi sätet, mis võimaldaks vahistamismäärust täitval õigusasutusel keelduda isiku loovutamise põhjusel, et määratud karistus on ebaproportsionaalne toimepandud teoga.⁷⁴ Sellise kontrolli vajadusele viitab üksnes Euroopa vahistamismääruse rakendamise käsiraamat, millel pole siduvat õigusjõudu.⁷⁵ Topeltkaristatavuse eiramine võib viia olukorrani, kus isik loovutatakse süüteo eest, mis täitva riigi õiguskorras pole karistatav või mille eest on seal ette nähtud oluliselt leebem sanktsioon. Sellisel juhul tekib oht, et isikut karistatakse täitjariigi õiguse kohaselt ebaproportsionaalselt.

Ka KrMS § 477 lg 1 p 5 kohaselt ei tohi Eesti teisele riigile õigusabi osutada, kui tegu, mille toimepanemise eest on kohaldatud karistust või muud mõjustusvahendit, ei ole kuriteona karistatav Eesti karistusseadustiku järgi või karistusseadustik ei näe ette sellist karistust või mõjustusvahendit. Tegemist on õigusabitaotluse täitmisest keeldumise konkreetse alusega, mis lisandub KrMS § 436 lg-s 1 sätestatud üldistele alustele. Üldised piirangud on näiteks juhtumid, kus õigusabi osutamine võiks ohustada Eesti Vabariigi julgeolekut, avalikku korda või muid olulisi huve; oleks vastuolus Eesti õiguse üldpõhimõtetega; või kui esineb põhjendatud kahtlus, et abi taotletakse isiku süüdistamiseks või karistamiseks tema rassi, rahvuse, usuliste või poliitiliste tõekspidamiste alusel, või kui isiku olukord võib nimetatud põhjustel halveneda (KrMS § 436 lg 1). Nende keeldumise aluste sätestamise eesmärgiks on ühelt poolt kaitsta ühiskonna olulisi huve, kuid teiselt poolt tagada kahtlustatavale või süüdistatavale isikule õiguskindlus rahvusvahelise koostöö raames.

Vastastikuse tunnustamise põhimõtte võimaldab liikmesriikidel koostööd teha ilma ulatusliku siseriikliku järelevalveta.⁷⁶ Seda seetõttu, et vastastikune usaldus rajaneb Euroopa Liidu ühistel põhiväärtustel: inimväärikuse, vabaduse, demokraatia, võrdsuse, õigusriigi ja inimõiguste austamisel.⁷⁷ Samuti on Euroopa Liidus keskse tähtsusega sõltumatu

---

⁷⁴ EKo C-168/21, *Procureur général près la cour d'appel d'Angers*, p 26.

⁷⁵ Komisjoni teatis - Euroopa vahistamismääruse tegemise ja täitmise käsiraamat. Kättesaadav: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/ALL/?uri=CELEX%3A52017XC1006%2802%29> (06.01.2025).

⁷⁶ Euroopa Liidu Nõukogu järeldused, vastastikuse tunnustamise kohta kriminaalasjades „Vastastikuse tunnustamise edendamine vastastikuse usalduse suurendamisega“. – ELT C 449/02, lk 6.

⁷⁷ *Ibidem*.

kohtusüsteemi tagamine ja õigusriikluse põhimõtete järgimine.⁷⁸ Euroopa Liidu Lepingu⁷⁹ (edaspidi ELL) artikkel 67 lg 1 kohaselt on Euroopa Liidu eesmärgiks moodustada vabadusel, turvalisel ja eelkõige õigusel rajanev ala, kus austatakse kõikide isikute põhiõiguseid ning ka liikmesriikide õigussüsteeme. Sellest tulenevalt on liikmesriikides juurdunud kindlad standardid, mille järgimise poole kollektiivselt püüeldakse. Eriti peale Lissaboni lepingu⁸⁰ jõustumist on rahvusvahelisest õigusalasest koostööst saanud prioriteet, sest lepingust tuleneva vaba piiriülese liikumise võimalus tõi kaasa väljakutsed rahvusvahelise organiseeritud kuritegevuse näol.⁸¹ Topeltkaristatavuse nõude järgimine võimaldab tagada kriminaalmenetluse raames isiku õiguste kaitse, sõltumata sellest, milline liikmesriik menetlust läbi viib. Ilma topeltkaristatavuse nõudeta võib tekkida olukord, kus isiku loovutamist taotletakse tegude eest, mis ei ole mõlemas riigis samaväärselt kriminaliseeritud. Sellisel juhul võib loovutamine kaasa tuua näiteks ebaproportsionaalse või ebainimliku kohtlemise riski, sest loovutamismenetlusel on suur mõju isiku vabadusele ning samas on kohtulik kontroll loovutamise üle väike.⁸²

Eeltoodust tulenevalt võib järeldada, et topeltkaristatavuse nõue täidab Euroopa Liidu õiguskorras mitmetasandilist funktsiooni, kaitstes nii isikute õigusi kui ka säilitades liikmesriikide õigussüsteemide autonoomia.

1.3.2. Topeltkaristatavuse nõue Euroopa vahistamismääruses

Loovutamismenetlus Euroopa liikmesriikide vahel toimub Euroopa vahistamismääruse alusel. Selle tegemise ja täitmise kord on reguleeritud Euroopa Liidu Nõukogu 13. juuni 2002. aasta raamotsusega Euroopa vahistamismääruse ja liikmesriikidevahelise üleandmiskorra kohta. Seda, et Euroopa vahistamismääruse regulatsioon põhineb raamotsusel, mitte konventsioonil, on kritiseeritud.⁸³ Euroopa Kohus lükkas selle kriitika ümber, selgitades, et Euroopa Liidu Nõukogu otsustab ise, milliseid vahendeid nad seaduste loomiseks kasutavad.⁸⁴ Õiguskirjanduses on leitud, et loovutamismenetluse regulatsiooni

---

⁷⁸ Bárd, P. Saving EU Criminal Justice. Proposal for EU-wide supervision of the rule of law and fundamental rights. – CEPS Paper in Liberty and Security in Europe 2018/01, lk 5.

⁷⁹ Euroopa Liidu lepingu konsolideeritud versioon. ELT C 202, 07.06.2016, lk 1-388.

⁸⁰ Lissaboni leping, millega muudetakse Euroopa Liidu lepingut ja Euroopa Ühenduse asutamislepingut sõlmitud Lissabonis 13. detsembril 2007. – ELT 306, 17.12.2007, lk 1-271.

⁸¹ Öberg, J. Trust in the Law? Mutual Recognition as a Justification to Domestic Criminal Procedure. – European Constitutional Law Review 2020/16, lk 34.

⁸² Marin, lk 339.

⁸³ Van Sliedregt, E. Introduction. The European Arrest Warrant: Extradition in Transition. – European Constitutional Law Review 2007/3 (2), lk 250-251.

⁸⁴ *Ibidem*, lk 251.

loomine tähendas kõrvalekallet Euroopas varasemalt eksisteerinud vaatenurgast, mille kohaselt väljaandmine oli oma riigi kodanike väljaandmine üldiselt välistatud.⁸⁵

Euroopa vahistamismäärus on oma olemuselt ühe liikmesriigi taotlus teisele liikmesriigile. Vahistamismääruse alusel algatab väljaandva riigi õigusasutus loovutamismenetluse, mille lõpptulemusena tehakse otsus kas isiku üleandmise või vahistamismääruse täitmisest keeldumise kohta.⁸⁶ Euroopa vahistamismääruse arutamiseks ja loovutamise otsustamiseks korraldatakse Eestis KrMS § 502 lg 1 kohaselt kohtuistung. Menetluse käigus peab taotluse saanud liikmesriigi õigusasutus kontrollima muuhulgas teo topeltkaristatavust. ELTL artikkel 82 nõuab, et kohtunikud tõlgendaksid erinevaid õigusalaalast koostööd rakendavaid tekste, sealhulgas Euroopa vahistamismääruse raamotsust, igal juhul kooskõlas vastastikuse tunnustamise põhimõttega.⁸⁷

Vahistamismääruse alusel saab isiku loovutada, kui teda süüdistatakse süüteo toimepanemises mõnes Euroopa Liidu liikmesriigis ja selle riigi õiguskaitseasutused soovivad isiku anda kohtu alla, või kui isik on juba süüdi mõistetud ning liikmesriik soovib vabaduskaotuse või vabadust piirava julgeolekumeetme täitmist (raamotsuse artikkel 1 lg 1). Raamotsuse artikkel 2 lg 1 sätestab, et vahistamismääruse võib teha selliste tegude eest, mida taotlevas riigis karistatakse vabadusekaotuse või vabadust piirava julgeolekumeetmega, mille maksimaalne pikkus on vähemalt 12 kuud. Kui vahistamist taotletakse juba tehtud kohtuotsuse täitmiseks, peab määratud karistus olema vähemalt nelja kuu pikkune (raamotsuse artikkel 2 lg 1). Vahistamismääruse väljastanud riik võib nõuda selle täitmist mis tahes teises Euroopa Liidu liikmesriigis.⁸⁸ Euroopa vahistamismäärus ei ole siseriiklikus kriminaalmenetluses üksikküsimust lahendav kohtumäärus, vaid see kujutab endast raamotsusest lähtuvat liikmesriikide vahelist õigusabi instrumenti.⁸⁹ Eesti õiguses on vahistamismäärust pädev koostama kohtueelses menetluses prokuratuur ja kohtumenetluses kohus (KrMS § 507 lg 1). Juba jõustunud lahendi täitmiseks on vahistamismääruse esitamise pädevus antud kohtulahendit täitmisele pöörava maakohtu kätte (KrMS § 507 lg 2). Loovutamismenetluse efektiivsuse tagamiseks on Eestis riigisisene kaebeõigus piiratud⁹⁰ – loovutamismenetluses ei saa esitada vahistamismääruse peale määruskaebust (KrMS § 385 p 28).

---

⁸⁵ Sokol, lk 260.

⁸⁶ EKo C-289/15, *Grundza*, kohtujurist M. Bobek ettepanek, ECLI:EU:C:2016:6224, p 64.

⁸⁷ Martin, lk 161.

⁸⁸ Braum, S. The Carles Puidgemont Case; Europe's Criminal Law in the Crisis of Confidence. – *German Law Journal* 2018/19(6), lk 1351.

⁸⁹ RKKKm 3-1-1-93-11, p 16.2.

⁹⁰ Laos, k 790.

Euroopa vahistamismääruse täitmine rajaneb vastavalt selle artikkel 1 lg-le 2 juba eelpool kirjeldatud vastastikuse tunnustamise põhimõttel. Topeltkaristatavuse nõue kujutab endast erandit sellest üldpõhimõttest, kuivõrd täitva liikmesriigi õigusasutus peab läbi viima kontrolli teo topeltkaristatavuse tuvastamiseks.⁹¹ See tähendab, et topeltkaristatavuse tingimust automaatselt täidetuks lugeda ei saa. Topeltkaristatavuse nõuet tuleb seejuures käsitleda kitsendavalt, et piirata olukordi, kus vahistamismääruse tunnustamisest või täitmisest keeldutakse.⁹² See tähendab, et vastastikuse tunnustamise põhimõtte optimeerivat ja tasakaalustavat eesmärki ei saa topeltkaristatavuse nõude hindamisel siiski täielikult kõrvale jätta.⁹³ Seejuures ei defineeri raamotsus topeltkaristatavuse nõude sisu. Printsibiina eeldab topeltkaristatavus loovutamismenetluses, et isikut saab teisele liikmesriigile loovutada vaid juhul, kui tema poolt toimepandud tegu on karistatav ka vahistamismääruse saanud, see tähendab taotlust täitvas riigis. Õiguskirjanduses on topeltkaristatavuse põhimõtet käsitletud ka kui pelgalt loovutamismenetluse tehnilist aspekti, mis mõjutab menetluse praktilist teostatavust.⁹⁴ Eeltoodust tuleneb, et vahistamismäärust täitev liikmesriik peab menetluse käigus andma hinnangu teo topeltkaristatavusele.

Õiguskirjanduses on leitud, et topeltkaristatavuse nõue loovutamismenetluses väljendub kahel viisil: *in abstracto* ja *in concreto* tõlgendusena.⁹⁵ Vahistamismääruse raamotsus eraldi neid mõisteid ei sätesta, mistõttu ei tugine nendele ka Euroopa Kohus.⁹⁶ Küll aga on need lähenemisviisid õiguskirjanduses siiski esile toodud. Nii *in abstracto* kui ka *in concreto* tõlgenduse puhul tähelepanu keskmes teo ebamoraalsus.⁹⁷ *In abstracto* tõlgenduse kohaselt tuleb vahistamismäärust täitvas riigis kontrollida vaid seda, kas taotluse aluseks olev tegu on üldiselt süütegu nii taotlevas kui ka täitvas riigis.⁹⁸ See tähendab, et isiku käitumine ei pea vastama ainult konkreetse süüteo koosseisutunnustele.⁹⁹ *In abstracto* tõlgendust kohaldavad näiteks Belgia, Itaalia ja Rootsi ning seda peetakse tõlgenduseks, mis vastab paremini vahistamismääruse eesmärgile tõhustada ja lihtsustada õigusalaast koostööd liikmesriikide vahel.¹⁰⁰ *In concreto* tõlgendus on rangem ning eeldab, et täitev liikmesriik hindab

---

⁹¹ Falkiewicz, lk 263, lk 265.

⁹² *Ibidem*, lk 265.

⁹³ *Ibidem*.

⁹⁴ Martin, lk 164.

⁹⁵ Falkiewicz, lk 261.

⁹⁶ EKO C-168/21, *Procureur général près la cour d'appel d'Angers*, p 26.

⁹⁷ EKO C-289/15, *Grundza*, kohtujurist M. Bobek ettepanek, p 27.

⁹⁸ Falkiewicz, lk 261.

⁹⁹ Lagodny, lk 2.

¹⁰⁰ Cvorovic, Filipovic, lk 104.

toimepandud süüteo kõiki tunnuseid.¹⁰¹ *In concreto* tõlgendusest lähtuvad näiteks Saksamaa ja Austria.¹⁰² Selle tõlgenduse kohaselt peab isiku käitumine täpselt vastama kõigile süüteo koosseisutunnustele täitva liikmesriigi õiguses.¹⁰³ Seejuures peavad olema täidetud ka õigusvastasuse ja süü tingimused ning esineda ei või neid välistavaid asjaolusid.¹⁰⁴ See tähendab, et taotleva ja täidesaatva riigi regulatsioon konkreetse süüteo osas peab täielikult kattuma kõigi tingimuste osas. Õiguskirjanduses on *in concreto* lähenemist kritiseeritud kui liigselt formalistliku, mis võib ohustada vastastikuse tunnustamise põhimõtte toimimist.¹⁰⁵ Kui täitva liikmesriigi õigusasutused peavad taotleva riigi süüteo koosseisu elemente detailselt kontrollima, võib see ületada vastastikuse tunnustamisega seatud mõistlikud piirid. Samuti on osundatud, et topeltkaristatavuse tingimuse täitmise kontroll *in concreto* viisil peegeldab umbusaldust teiste riikide kohtusüsteemides suhtes.¹⁰⁶ *In concreto* tõlgendusviis ei võimalda saavutada loovutamismenetluse üle-euroopalist ökonoomsust, tõhusust ja formaalsust.¹⁰⁷

Euroopa Kohus arutles *in abstracto* ja *in concreto* tõlgendusviiside üle 2017. aasta otsuses ning leidis, et nende mõistete ning tõlgenduste kasutamine ei ole vahistamismääruse täitmisel tegelikult asjakohane, kui võrreldakse teo karistatavust taotleva ja täitva riigi õiguse järgi.¹⁰⁸ Seetõttu ei lähtuta ka käesolevas töös *in abstracto* või *in concreto* tõlgendustest, vaid töö eesmärgiks on analüüsida topeltkaristatavuse nõude hindamise kriteeriumeid loovutamismenetluse raames sõltumata konkreetse tõlgendusviisi valikust. Igal juhul ei tohi topeltkaristatavuse tõlgenduse valik, olgu see *in abstracto* või *in concreto*, seada isikut ebavõrdsesse olukorda ega põhjustada talle põhjendamatuid takistusi või menetluslikke ebamugavusi.¹⁰⁹

1.3.3. Topeltkaristatavuse nõue Euroopa uurimismääruses

Teiseks oluliseks rahvusvahelise õiguslase koostöö instrumendiks kriminaalasjades Euroopa Liidu liikmesriikide vahel on kujunenud Euroopa uurimismäärus, mida reguleerib Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv 2014/41/EL.¹¹⁰ Tegemist direktiivi artikkel 1 lg 1 kohaselt

---

¹⁰¹ Falkiewicz, lk 261.

¹⁰² Cvorovic, Filipovic, lk 104.

¹⁰³ Lagodny, lk 2.

¹⁰⁴ *Ibidem*.

¹⁰⁵ Martin, lk 165.

¹⁰⁶ *Ibidem*.

¹⁰⁷ Cvorovic, Filipovic, lk 104.

¹⁰⁸ EKo C-289/15, *Grundza*, ECLI:EU:C:2017:4, p 25.

¹⁰⁹ Falkiewicz, lk 265.

¹¹⁰ Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv 2014/41/EL, 3. aprill 2014, mis käsitleb Euroopa uurimismäärust kriminaalasjades. – ELT L 130, 1.05.2014, lk 1-36; Pere, A. Kriminaalmenetluslane rahvusvaheline koostöö. –

vahendiga, mille kaudu võib ühe liikmesriigi õigusasutus teha või kinnitada otsuse uurimistoimingu läbiviimiseks teises liikmesriigis eesmärgiga koguda kriminaalmenetluses tõendeid. Erinevalt Euroopa vahistamismäärusest ei võimalda uurimismäärus isikute loovutamist – selle fookus on tõendusmaterjali hankimisel. Tõendite olemasolu või puudumine võib osutada määravaks isiku süüdimõistmisel või õigeksmõistmisel, mistõttu mõjutab uurimismääruse täitmine otseselt ka isiku õigusi. Euroopa uurimismääruse regulatsioon on ette nähtud direktiiviga ja on seega ELTL artikkel 288 kohaselt siduv. Seega pidid liikmesriigid uurimismäärusega seonduva regulatsiooni oma siseriiklikusse õigusesse üle võtma. KrMS § 489⁴⁶ lg 1 kohaselt on Eestile esitatud Euroopa uurimismäärust pädev tunnustama, menetlema ja selle täitmist tagama prokuratuur.

Euroopa uurimismääruse direktiivi artikkel 11 sätestab alused, mille olemasolul võib täitev liikmesriik Euroopa uurimismääruse tunnustamisest või täitmisest keelduda. Direktiivi artikkel 11 lg 1 p e kohaselt võib taotluse saanud liikmesriik täitmisest keelduda juhul, kui Euroopa uurimismääruse koostamise aluseks olev tegu ei ole uurimismäärust täitva riigi õiguse kohaselt süütegu. Sama regulatsioon nähtub ka KrMS § 489⁵¹ lg 1 p-st 4. Erandina ei kohaldata direktiivi artikkel 11 lg 1 p e keeldumise alust siis, kui tegu on loetletud uurimismääruse lisas D nimetatud süüteo kategooriates, mille taotlej asutus või ametiisik on Euroopa uurimismääruses selgelt märkinud, ning kui sellise teo toimepanemine on taotlevas riigis karistatav vabaduskaotusliku karistuse või vabadust piirava julgeolekumeetmega, mille maksimaalne pikkus on vähemalt kolm aastat. Seega on uurimismääruse puhul topeltkaristatavuse tingimus selgelt määratletud ning sellise määratluse eesmärgiks on see, et Euroopa Liidu liikmesriigid pea üldse osutama õigusabi selliste tegude puhul, mida nende õigussüsteem süüteona ei tunnista. Niisiis võrreldes varasemalt käsitletud Euroopa Nõukogu konventsioonidega, kus topeltkaristatavuse nõue kehtib üldreeglina kõikide tegude puhul, on uurimismääruse direktiivis ette nähtud piirangud topeltkaristatavuse nõude kohaldamisele.

Euroopa uurimismääruse direktiivi artikkel 11 lg 1 p-s g on esitatud loetelu süüteo kategooriatest, mille puhul ei ole uurimismäärust täitval riigil kohustust kontrollida topeltkaristatavuse tingimuse täidetust. Karistuse ajaline piirmäär – maksimaalne pikkus vähemalt kolm aastat – on määratletud identselt Euroopa vahistamismääruse raamotsusega. Artikkel 11 lg 1 p-s g viidatud uurimismääruse direktiivi lisa D sisaldab 32 süüteokategooriat, mille puhul ei tohi Euroopa uurimismääruse tunnustamisest või täitmisest täitjariigis

keelduda. Topeltkaristatavuse nõude kohaldamise piirangud on täiendavalt määratletud artikli 11 lg-s 2, mille kohaselt sama sätte lg 1 punktides g ja h sätestatud ei kohaldata artikli 10 lg 2 nimetatud uurimistoimingute suhtes. Direktiivi artikli 10 lg 2 kohaselt hõlmavad sellised toimingud muuhulgas: teabe ja tõendite kogumist, mis on juba täitva asutuse valduses; politsei- või õigusasutuste registrites sisalduva teabe hankimist, millele täitjal on kriminaalmenetluses vahetu juurdepääs; tunnistajate, kannatanute või teiste isikute ülekuulamist täitjariigi territooriumil; ning mittesekkuvaid uurimistoiminguid vastavalt täitjariigi siseriiklikule määratlusele. Õiguskirjanduses on rõhutatud, et sellise piirangu sätestamise eesmärk on teha selge eristus sunnimeetmetel ja mittesekkuvate uurimistoimingute vahel.¹¹¹ Just sunnimeetmete puhul on topeltkaristatavuse nõude kohaldamine põhjendatud, kuna need meetmed mõjutavad otseselt isiku põhiõigusi.¹¹² Seega erineb uurimismääruse regulatsioon klassikalisest väljaandmise konventsioonist, sest ette on nähtud erandlikud juhtumid, mille puhul topeltkaristatavuse kontrolli ei nõuta. Niisiis ei ole topeltkaristatavuse nõue uurimismääruse puhul absoluutne. Topeltkaristatavuse nõude kohaldamine sõltub konkreetse uurimistoimingu olemusest ja kasutatava koostööinstrumendi õiguslikust raamistikust. Seega on topeltkaristatavuse nõue aja jooksul kujunenud piiratud kohaldamisalaga normatiivseks instrumendiks, mille eesmärk on tagada tasakaal nii õiguslase koostöö toimivuse kui ka isikute õiguste kaitse vahel.

Euroopa uurimismääruse direktiiv ei sisalda viiteid täiendavatele topeltkaristatavuse tingimustele. Õiguskirjanduses on osundatud, et topeltkaristatavuse küsimus ei olnud Euroopa uurimismääruse regulatsiooni puhul ka keskseks kaalutluseks.¹¹³ Näiteks ei omista direktiivi sõnastus tähtsust toimepandud süüteo koosseisutunnustele ega teo kirjeldustele kitsamas tähenduses.¹¹⁴ Samuti ei ole Euroopa Kohus seni uurimismääruse kui võrdlemisi uue koostööinstrumendi puhul topeltkaristatavuse nõude osas selget seisukohta kujundanud. Arvestades aga uurimismääruse ja Euroopa vahistamismääruse regulatiivset sarnasust topeltkaristatavuse nõudega seonduvalt, on võimalik uurimismääruse puhul tõlgenduse ja rakenduspraktika kujundamisel arvestada ka vahistamismäärust käsitlevate Euroopa Kohtu lahenditega. Neist lahenditest ning seal esitatud põhimõtetest tehakse ülevaade käesoleva töö teises peatükis.

---

¹¹¹ Falkiewicz, lk 270.

¹¹² *Ibidem*.

¹¹³ *Ibidem*.

¹¹⁴ *Ibidem*, lk 272.

2. Topeltkaristatavuse nõude hindamise kriteeriumid loovutamismenetluses

2.1. Vahistamismääruse aluseks olev süütegu

Topeltkaristatavuse nõude hindamisel tuleb esmalt ära määratleda vahistamismääruse aluseks olev tegu. Vahistamismääruse raamotsuse sätteid lugedes tõusetub küsimus sellest, kas Euroopa vahistamismääruse aluseks olev tegu peab olema kuritegu või võib see olla süütegu, s.o karistusseadustiku (KarS)¹¹⁵ § 3 lg 2 kohaselt kuritegu või väärtegu. Raamotsuse artikkel 2 lg 2 eestikeelse versiooni kohaselt kuuluvad loetellu üksnes kuriteod. Samas on inglisekeelses versioonis kasutatud mõistet süütegu (*offence*). Ka vahistamismääruse käsiraamat viitab, et raamotsuse artikkel 2 lg 2 loetelusse kuulub 32 süüteokategooriat.¹¹⁶ Seejuures sätestab nii raamotsuse artikkel 4 p 1 eestikeelne versioon kui ka inglisekeelne versioon üheselt vabatahtliku täitmisest keeldumiseluse, kui Euroopa vahistamismääruse aluseks olev tegu ei ole vahistamismäärust täitva liikmesriigi õiguse alusel süütegu (*offence*).

Raamotsuse käsiraamat selgitab, et vahistamismäärust ei saa välja anda kõikide süütegude puhul, vaid see on põhjendatud ainult piisavalt raskete süütegude puhul.¹¹⁷ Siiski on õiguskirjanduses osundatud, et vahistamismääruse instrumenti on kasutatud tihti ka väiksema kaaluga tegude (*minor offences*) korral.¹¹⁸ See toob praktikas kaasa probleeme proportsionaalsuse põhimõttega.¹¹⁹ Seetõttu on asjakohane määratleda, milline tähendus on sellel, kui loovutamist taotleb liikmesriik kvalifitseerib konkreetse teo kuriteoks, vahistamismäärust täitev riik aga väärteoks. Täitev riik võib sellisel juhul olla seisukohal, et isiku toimepandud tegu pole piisavalt raske. Teo koosseisutunnuste sarnasust analüüsitakse lähemalt peatükis 2.4, kuid juba siinkohal on oluline rõhutada, et pelgalt teo formaalne kvalifikatsioon kuriteoks või väärteoks siiski ei saa olla määrav topeltkaristatavuse nõude hindamisel. Seda seetõttu, et teo liigitamine ei pea väljaandvas ja täidesaatvas liikmesriigis olema ühesugune.¹²⁰

See küsimus on fookuses näiteks ka Eesti kriminaalmenetlusõiguse revisjoni teises etapis. Nimelt on raamotsuse artikkel 4 p 1 vabatahtlik keeldumise alus üle võetud hetkel kehtivas KrMS § 492 lg-s 2, kuid seejuures on mõiste süütegu (*offence*) asendatud mõistega

¹¹⁵ Karistusseadustik. – RT I, 12.12.2024, 6.

¹¹⁶ Komisjoni teatis - Euroopa vahistamismääruse tegemise ja täitmise käsiraamat, p 2.2.

¹¹⁷ *Ibidem*, p 2.1.

¹¹⁸ Haggemüller, S. The Principle of Proportionality and the European Arrest Warrant. – Oñati Socio-Legal Series 2013/3 (1), lk 98.

¹¹⁹ *Ibidem*, lk 100 jj.

¹²⁰ EKo C-289/15, *Grundza*, kohtujurist M. Bobek ettepanek, p 49.

kuritegu.¹²¹ Euroopa Kohus on *Openbaar Ministerie v A* kohtuasjas¹²² selgitanud, et raamotsusega ei ole kooskõlas olukord, kus vahistamismäärust täitev riik on seadnud täiendava kriteeriumi, mille kohaselt peab vahistamismääruse aluseks olev tegu olema karistatav ka täitvas riigis vähemalt 12-kuulise maksimaalse vangistusega.¹²³ Kehtivas KrMS § 492 lg-s 2 seatud piirang, et tegu peab olema karistatav üksnes kuriteona, on samalaadne kitsendus nagu eelnimetatud kohtuasjas.¹²⁴ Seetõttu on revisjonis osundatud, et Euroopa Kohus käsitleks ka KrMS § 492 lg 2 regulatsiooni raamotsusega vastuolus olevana.¹²⁵ Samas on revisjoni käigus eeltoodud lähenemist ka kritiseeritud.¹²⁶ Nimelt on viidatud, et tegemist on Eesti õigusele spetsiifilise probleemiga, sest Eesti õiguses on kuriteo ja väärteo formaalne vahetegu ettenähtud põhikaristuste eristamisest tulenevalt.¹²⁷ Näiteks Soomes tegusid tavapäraselt väär- ja kuritegudeks ei jagata.¹²⁸ Samuti ei hõlma raamotsuse saksakeelne versioon kindlasti väärtegusid.¹²⁹ Seega on tegemist Eesti õiguse eripärast tuleneva probleemiga ja seni, kuni revisjoni käigus sätte sõnastust ei muudeta, on Eesti kohtul vajadusel võimalik selle küsimuse lahendamiseks esitada vastavasisuline eelotsusetaotlus Euroopa Kohtule.¹³⁰

Eeltoodust tulenevalt saab järeldada, et raamotsuse sätted ei hõlma üheselt ja kõigis keeleversioonides nii kuritegusid kui ka väärtegusid, kuid vähemalt ingliskeelne sõnastus võimaldab tõlgendada, et hõlmatud on ka väiksema raskusastmega teod (*minor offences*). Samas on Euroopa Kohtu kohtujurist osundanud, et topeltkaristatavuse hindamisel on vajalik kindlaks teha, kas täidesaatva riigi territooriumil toime panduna oleks konkreetne tegu selles riigis iseenesest kriminaalkorras karistatav.¹³¹ Eestis on kriminaalkorras karistatavad üksnes kuriteod, kuid nagu eelpool viidatud, siis osad liikmesriigid kuritegudel ja väärtegudel oma õiguskorras üldse sarnasel moel vahet ei tee. Seega ei saa siiski väita, et Euroopa vahistamismääruse aluseks olev tegu peab tingimata olema kuritegu, kuivõrd teo raskusastmele ei ole raamotsusega seatud minimaalseid piiranguid. Piirangud seonduvad

---

¹²¹ Pere, lk 25.

¹²² EKo C-463/15 PPU, *Openbaar Ministerie v A*, ECLI:EU:C:2015:634.

¹²³ EKo C-463/15 PPU, *Openbaar Ministerie v A*, p 31; Pere, lk 25.

¹²⁴ Pere, lk 25.

¹²⁵ *Ibidem*.

¹²⁶ Plekksepp, A. Retsensioon A. Pere analüüsi “Kriminaalmenetlusalaane rahvusvaheline koostöö” alateemadele. – Kriminaalmenetlusõiguse revisjoni II etapp 2019 valminud materjalid. Kättesaadav: <https://www.just.ee/oigusloome-arendamine/kriminaalmenetlusõiguse-revisjon> (24.04.2025), lk 12.

¹²⁷ *Ibidem*.

¹²⁸ *Ibidem*.

¹²⁹ *Ibidem*.

¹³⁰ *Ibidem*.

¹³¹ EKo C-289/15, *Grundza*, kohtujurist M. Bobek ettepanek, p 64.

raamotsuse artikkel 2 kohaselt üksnes teo eest mõistetava karistuse määraga – vabadusekaotus või vabadust piirav julgeolekumeede, mille maksimaalne pikkus on vähemalt 12 kuud. Kuivõrd Eesti õiguskorras on võimalik raamotsuses ette nähtud minimaalses määras vabadusekaotuslik karistus mõista üksnes kuriteo eest, siis Eesti õiguses on tõesti loovutamismenetlus piiratud üksnes kuritegudega. Samas teistes liikmesriikides võib konkreetse süüteo liigitamine ja selle eest määratav karistus olla teistsugune. Seega ei ole Euroopa vahistamismääruse regulatsioonis tegusid piiratud viisil, mis võimaldaks väita, et vahistamismääruse aluseks olevad teod saavad olla üksnes kuriteod.

Euroopa Kohtu praktika kohaselt peab vahistamismäärust täitev õigusasutus saama tugineda vahistamismääruses sisalduvale teabele, sealhulgas karistuse pikkuse kohta, mis on esitatud raamotsuse lisas sätestatud ühtse vormi alusel.¹³² Vastavalt vormi alapeatükile märkega “(c)” peab taotlev õigusasutus selgelt ära näitama vabadust piirava julgeolekumeetme maksimaalse pikkuse, mida asjaomase süüteo eest on võimalik määrata. See võimaldab täitval asutusel hinnata, kas vahistamismäärus kuulub rakendamisele raamotsuse artikli 2 lg 2 alusel, mille kohaselt peab loetelus nimetatud tegu olema karistatav vähemalt kolmeaastase vabadusekaotusega. Lisaks tuleb taotlevas riigis esitada teave reaalset määratud karistuse pikkuse kohta, kui kohtuotsus on juba jõustunud. Vastavalt vormi alapeatükile märkega “(e)” peab taotlev õigusasutus kirjeldama ka vahistamismääruse aluseks oleva süüteo tehiosid, olemust ja kvalifikatsiooni. Raamotsuse lisas ette antud vahistamismääruse vorm võimaldab tagada loovutamismenetluse “struktuurse tõhususe” ehk menetluse efektiivse toimimise.¹³³ Kuna raamotsuse artikli 17 lg 1 kohaselt tuleb vahistamismäärust menetleda ja täita viivitamatult, peab täitva liikmesriigi õigusasutus tegema raamotsuse artikli 2 lg 2 kohase karistatavuse kontrolli just määrukses eneses sisalduva teabe alusel, ilma, et peaks eraldi uurima taotleva riigi siseriiklikku õigust.¹³⁴ Euroopa Kohus on kohtuasjas *JR* nõustunud eelotsusetaotluse esitanud liikmesriigi kohtu seisukohaga ja osundanud, et kui vahistamist taotlev liikmesriik ei ole oma taotluses täpsustanud, kas kõnealune tegu kuulub raamotsuse artikli 2 lg 2 kohaldamisalasse, siis tuleb topeltkaristatavuse hindamine läbi viia.¹³⁵ Sellest tulenevalt on ka Euroopa vahistamismääruses sisalduv täpne ja täielikult vormistatud teave oluline kriteerium topeltkaristatavuse sisuliseks kontrolliks ja õiguspärase loovutamismääruse

---

¹³² EKo C-717/18, *Procureur-generaal v X*, ECLI:EU:C:2020:142, p 37.; Grossio, L. Legality, Double Criminality and Effectiveness in the European Arrest Warrant System: The Court of Justice in X. – European Papers 2020/1 (5), lk 467.

¹³³ Grossio, lk 467.

¹³⁴ EKo C-717/18, *Procureur-generaal v X*, p 37.

¹³⁵ EKo C-488/19, *JR (Mandat d'arrêt – Condamnation dans un État tiers, membre de l'EEE)*, ECLI:EU:C:2021:206, p 33.

tegemiseks. Ka vahistamismääruse täitmisest keeldumine saab tugineda üksnes sellisele teabele, mis on vahistamismääruse vormi kaudu täitvale liikmesriigile esitatud.¹³⁶

2.2. Topeltkaristatavuse kontrollimisel arvessevõetav seaduse redaktsioon

Loovutamismenetluses oluline määratleda ära ajahetk, millal tuleb hinnata topeltkaristatavuse nõude täidetust.¹³⁷ Euroopa Kohus käsitles seda küsimust kohtuasjas *Procureur-generaal v X*.¹³⁸ Nimetatud kohtuasjas seisnes probleem sellest, et vahistamismääruse tegemise kuupäeva seisuga kehtiv karistusõigus nägi ette karmima karistuse kui see regulatsioon, mis kehtis teo toimepanemise ajal.¹³⁹ Vahistamismääruse saanud liikmesriigi õigusasutus soovis seetõttu teada, kas loovutamise aluseks tuleb võtta taotleva liikmesriigi õigusnormide redaktsioon, mis kehtis tegude toimepanemise ajal, või see, mis kehtis vahistamismääruse tegemise kuupäeval.¹⁴⁰ Sellised olukorrad, kus õigusnormid muutuvad teo toimepanemise ja loovutamise vahepeal, ei ole haruldased. Seega võib isik teo toimepanemise hetkel tugineda näiteks sellele, et selle teo eest määratava karistuse ülemmäär ei ole vähemalt kolm aastat, mistõttu ei kohaldu tema suhtes loovutamine ilma topeltkaristatavuse nõude hindamiseta raamotsuse artikkel 2 lg 2 mõistes. Isikut ei saa kohustada arvestama võimalusega, et õigusnorme muudetakse hiljem ja sellega muutub ka tema karistatavuse ulatus.

Euroopa Kohus nentis, et raamotsuse artikkel 2 lg 2 sõnastusest sellele probleemile lahendust tõesti ei nähtu.¹⁴¹ Täpne ajahetk, mil süüteod peavad selliselt karistatavad olema, ei ole raamotsuse artikkel 2 lg-s 2 sõnaselgelt välja toodud.¹⁴² Kohus kinnitas, et vahistamismäärust täitev õigusasutus ei saa topeltkaristatavuse kontrolli läbiviimisel raamotsuse artikkel 2 lg 2 alusel kohaldada loovutamist taotleva riigi õigusakti sellist redaktsiooni, mis erineb redaktsioonist, mida kohaldatakse selle menetluse aluseks olnud tegudele, mille raames on vahistamismäärus tehtud.¹⁴³ Selline lähenemine loob etteaimatava ja stabiilse raamistiku.¹⁴⁴ Euroopa Kohus tugineb seejuures seega õiguskindluse põhimõttele.¹⁴⁵ Seega määras Euroopa Kohus ühe topeltkaristatavuse nõude hindamise kriteeriumina selgelt ära topeltkaristatavuse

---

¹³⁶ EKo C-717/18, *Procureur-generaal v X*, kohtujurist M. Bobek ettepanek, ECLI:EU:C:2019:1011, p 67.

¹³⁷ Grossio, lk 467.

¹³⁸ EKo C-717/18, *Procureur-generaal v X*.

¹³⁹ *Ibidem*.

¹⁴⁰ *Ibidem*, p 16.

¹⁴¹ *Ibidem*, p 19.

¹⁴² EKo C-717/18, *Procureur-generaal v X*, kohtujurist M. Bobek ettepanek, p 30.

¹⁴³ EKo C-717/18, *Procureur-generaal v X*, p 33.

¹⁴⁴ EKo C-717/18, *Procureur-generaal v X*, kohtujurist M. Bobek ettepanek, p 74.

¹⁴⁵ EKo C-717/18, *Procureur-generaal v X*, p 38.

kontrolli ajahetke – lähtuda tuleb õigusaktide sellisest redaktsioonist, mis kohaldus isiku teole selle toimepanemise ajal. Vastupidine tõlgendus võib kaasa tuua näiteks olukorra, kus antakse välja järjestikuseid vahistamismääruseid, milles loovutamist taotleva liikmesriigi muutuvast õiguslikust kontekstist tulenevalt viidatakse erinevatele riigisisese õiguse normidele või sätte erinevatele redaktsioonidele, mis võivad konkreetses kriminaalasjas kohaldamisele kuuluvast õiguslikust kontekstist üha enam erineda.¹⁴⁶

Kui vahistamismääruse saanud liikmesriigi õigusasutus tuvastab, et vahistamismääruse aluseks olev tegu ei kujuta täitva liikmesriigi õiguse vastava redaktsiooni alusel süütegu, tähendab see, et topeltkaristatavuse tingimus ei ole täidetud. Sellisel juhul ei ole aga tegemist kohustusliku keeldumise alusega, mis tingimata välistaks loovutamise. Vastavalt raamotsuse artikkel 4 p-le 1 on tegu vabatahtliku keeldumise alusega, mille kohaldamine jääb täitva liikmesriigi diskretsiooni. See tähendab, et liikmesriik võib otsustada isiku siiski loovutada, isegi kui topeltkaristatavuse nõue formaalselt ei ole täidetud. Samas on 16 Euroopa Liidu liikmesriiki võtnud vabatahtliku keeldumise aluse riigisisessesse õigusesse kohustuslikuna üle, mistõttu loovutamine topeltkaristatavuse puudumise korral ei ole nendes riikides lubatud.¹⁴⁷ Sellest hoolimata tuleb raamotsuse artikli 4 p-s 1 sätestatud keeldumise alust tõlgendada kitsalt, et säilitada raamotsuse eesmärk hõlbustada ja kiirendada kriminaalasjades tehtavat õiguslast koostööd liikmesriikide vahel.¹⁴⁸ Keeldumise aluse liiga lai tõlgendamine oleks vastastikuse tunnustamise põhimõtte valguses vastuvõetamatu.¹⁴⁹ Seejuures on Euroopa Kohus raamotsuse artikkel 4 p 1 kohta juba eelnevalt mainitud *Openbaar Ministerie v A* lahendis selgitanud, et vahistamismäärust täitev riik ei tohi seada täiendavat kriteeriumit, mille kohaselt peab vahistamismääruse aluseks olev tegu olema karistatav ka täitvas riigis vähemalt 12-kuulise maksimaalse vangistusega.¹⁵⁰ Raamotsuse üldine ehitus ja sellega silmas peetud eesmärk kinnitab eeltoodud seisukohta, kuivõrd raamotsus ei võta enam arvesse vahistamismäärust täitvates liikmesriikides kohaldatavaid karistusi.¹⁵¹

---

¹⁴⁶ EKo C-717/18, *Procureur-generaal v X*, kohtujurist M. Bobek ettepanek, p 74.

¹⁴⁷ Euroopa Nõukogu Komisjoni töödokument “Annex to the Report from the Commission on the implementation since 2005 of the Council Framework Decision of 13 June 2002 on the European arrest warrant and the surrender procedures between Member States [COM(2007) 407 final]”. Kättesaadav: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:52007SC0979> (05.01.2025).

¹⁴⁸ EKo C-168/21, *Procureur général près la cour d'appel d'Angers*, p 44.

¹⁴⁹ Falkiewicz, lk 265.

¹⁵⁰ EKo C-463/15 PPU, *Openbaar Ministerie v A*, p 31.

¹⁵¹ *Ibidem*, p 30.

Euroopa Nõukogu komisjoni 2022. aasta statistika kohaselt tugineti raamotsuse artikli 4 p-s 1 sätestatud keeldumisalusele vähemalt 56 korral,¹⁵² mis viitab, et sellele alusele praktikas küll tuginetakse, kuid mitte väga arvukalt. Õiguskirjanduses on leitud, et vahistamismäärusest keeldumine peaks olema pigem erand ja mitte reegel.¹⁵³ Tegemist on järelausega Euroopa Kohtu avaldusest, mille kohaselt tuleb vahistamismääruse täitmisest keeldumist tõlgendada kitsalt raamotsuse artikkel 4 keeldumise aluste ammendava loetelu tõttu.¹⁵⁴ Euroopa Liidu õigust on seejuures võimalik rikkuda mitte ainult vahistamismääruse täitmisest keeldumisega, vaid ka selle täitmisega.¹⁵⁵

2.3. Loovutamine ilma topeltkaristatavuse kontrollita

Raamotsuse artikkel 2 lg-s 2 on sätestatud loetelu süütegudest, mille puhul toimub Euroopa vahistamismääruse alusel üleandmine ilma teo topeltkaristatavuse kontrollita. See tähendab, et topeltkaristatavuse kontrolli printsiip Euroopa Liidus ei ole absoluutne. Loovutamismenetluse kontekstis on loetellu kantud süütegude puhul määrav ainult see, et artikkel 2 lg 2 loetelus nimetatud tegu oleks väljaandmist taotleva riigi õiguse kohaselt karistatav vabadusekaotusega, mille maksimaalne karistusmäär on vähemalt kolm aastat.¹⁵⁶ Enamus liikmesriike on raamotsuse artikli 2 lg 2 sõnasõnalt oma õigusesse üle võtnud.¹⁵⁷ Samas on üks liikmesriik ka teistest erinevalt sätestanud, et kõnealuse kolme aastase karistusaja kaalumisel ei tohiks täitev liikmesriik arvesse võtta raskendavaid asjaolusid.¹⁵⁸

Sama süütegude loetelu on sätestatud ka KrMS § 489⁶ lg-s 1, kus esinevad vaid teatud terminoloogilised erinevused võrreldes raamotsuse loeteluga. Muus osas raamotsuse artikkel 2 lg 2 ja KrMS § 489⁶ lg 1 loetelu kattuvad ning loetlus olevate kuritegude toimepanemisel ei või isiku üle andmisest keelduda. Õigusaktides ei selgitata otseselt, mille alusel need 32

---

¹⁵² Euroopa Nõukogu Komisjoni töödokument "Statistics on the practical operation of the European arrest warrant – 2022", lk 18.

¹⁵³ Bondi, lk 102.

¹⁵⁴ EKo liidetud kohtuasjad C-562/21 PPU ja C-563/21 PPU, *X and Y v Openbaar Ministerie*, ECLI:EU:C:2022:100, p 44.

¹⁵⁵ Tumanishvili, G., Mirianashvili, G. – Normative and Accessory Grounds for the Non-Execution of the European Arrest Warrant. – Journal of Law (TSU) 2018/1, lk 128.

¹⁵⁶ Van Ballegooij, W. European Arrest Warrant. European Implementation Assessment. – European Parliamentary Research Service PE 642.839 June 2020. Kättesaadav: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2020/642839/EPRS_STU\(2020\)642839_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2020/642839/EPRS_STU(2020)642839_EN.pdf) (24.04.2025), lk 22.

¹⁵⁷ Euroopa Komisjoni aruanne Euroopa Parlamendile ja Nõukogule nõukogu 13. juuni 2002. aasta raamotsuse (Euroopa vahistamismääruse ja liikmesriikidevahelise üleandmiskorra kohta) rakendamise kohta. Kättesaadav: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM%3A2020%3A270%3AFIN> (13.02.2025), lk 12.

¹⁵⁸ *Ibidem*.

süüteoliiki¹⁵⁹ loetelusse valiti, kuid Euroopa Kohtu selgituste kohaselt on tegemist Euroopa Liidu ja liikmesriikide tasandil käsitletavate piisavalt tõsiste õigusrikkumistega, mis võivad kahjustada avalikku korda ja turvalisust.¹⁶⁰ Õiguskirjanduses on raamotsuse artikkel 2 lg 2 alusel teostatavat loovutamismenetlust kirjeldatud kui vahistamismääruse teist varianti – esimene variant on loovutamine artikkel 2 lg 1 alusel ning nõuab teo topeltkaristatavust ning teine variant loobub sellest nõudest.¹⁶¹ Seetõttu on oluline analüüsida, millised süüteoliigid on raamotsuse artikli 2 lg 2 loetellu kantud ning milliste kriteeriumide alusel see valik on tehtud, et mõista topeltkaristatavusest loobumise ulatust ja selle mõju liikmesriikidevahelisele õigusalasale koostööle.

Näiteks on Euroopa vahistamismääruse alusel topeltkaristatavust kontrollimata võimalik isik üle anda teisele liikmesriigile, kui ta on toime pannud süüteo nagu kuritegelikus ühenduses osalemine, terrorism, inimkaubandus, salakaubavedu, ebaseaduslik relva-, laskemoona- ja lõhkainetega kauplemine (raamotsuse artikkel 2 lg 2). Tegemist on süütegudega, millega kaasneb tihti piiriülene mõju – kahjustada saavad rahvusvahelised suhted, Euroopa Liidu ühtne majanduslik turg või mitme liikmesriigi kodanike inimõigused. Samuti on loetellu lisatud rasked isikuvastased süüteod nagu näiteks vägistamine, tapmine, kehavigastuste tekitamine ja inimrööv (raamotsuse artikkel 2 lg 2). ELL artikkel 3 kohaselt on Euroopa Liidu eesmärgiks tagada rahu, turvalisus, õiglus ja vabadus mitte üksnes liikmesriikide siseselt, vaid kogu liidu üleselt. Seega väljendab raamotsuses sätestatud loetelu valik liidu püüdlust vähendada riske, mis ohustavad liidu põhiväärtusi. Süütegude ulatuslik mõju või äärmine ohtlikkus õigustab isiku kiiret ja tõhusat üleandmist, mille kaudu on võimalik oht ühiskonnast kiiresti kõrvaldada ning ennetada täiendavat kahju üksikisikutele, avalikule korrale või majandusele. Vastastik tunnustamine, mille üks põhiline tunnus on automaatsus, võimaldab ka lühendada liikmesriikide vahelise koostöö tähtaegu ja suurendada selle

---

¹⁵⁹ Kuritegelikus ühenduses osalemine; terrorism; inimkaubandus; laste seksuaalne ekspluateerimine ja lapsporno; narkootiliste ja psühhotroopsete ainete salakaubavedu; ebaseaduslik relva-, laskemoona- ja lõhkeainetega kauplemine; korrupsioon; pettus, sealhulgas pettus, mis kahjustab Euroopa ühenduste finantshuve 26. juuli 1995. aasta Euroopa ühenduste finantshuvide kaitse konventsiooni tähenduses; kuritegelikul teel saadud tulu rahapesu; raha võltsimine, sealhulgas eurode võltsimine; arvutikuriteod; keskkonnakuriteod, sealhulgas eriti ohustatud looma- ja taimeliikide ning taimesortide salakaubavedu; kaasa aitamine ebaseaduslikule piiri ületamisele ja elamisele; tahtlik tapmine, raske kehavigastuse tekitamine; ebaseaduslik kauplemine inimorganite ja -kudedega; inimrööv, ebaseaduslik vabadusevõtmine ja pantvangi võtmine; rassism ja ksenofoobia; organiseeritud või relvastatud röövimine; kultuuriväärtuste, sealhulgas antiik- ja kunstiesemete salakaubavedu; kelmus; väljapressimine ja rahaväljapressimine; toodete võltsimine ja piraatkoopiate valmistamine; haldusdokumentide võltsimine ja nendega kaubitsemine; maksevahendi võltsimine; ebaseaduslik kauplemine hormoonpreparaatide ja muude kasvukiirendajatega; tuumamaterjalide ja radioaktiivsete ainete salakaubavedu; varastatud sõidukitega kauplemine; vägistamine; süütamine; Rahvusvahelise Kriminaalkohtu alluvusse kuuluvad kuriteod; õhusõiduki või laeva kaaperdamine; sabotaaž.

¹⁶⁰ EKo C-303/05, *Advocaten voor de Wereld VZW v Leden van de Ministerraad*, ECLI:EU:C:2007:261, p 57.

¹⁶¹ Zajac, lk 248.

efektiivsust.¹⁶² Kuivõrd vahistamismääruse raamotsuse eesmärk on piiriülese kuritegevuse vastane võitlus,¹⁶³ siis on mõistetav, miks loetellu on kaasatud just sellise raskusastmega süüteod. Samas on loetelule õiguskirjanduses osaks saanud ka kriitikat, mida käsitletakse hiljem.

Lisaks eelnevale tuleb arvestada, et paljude raamotsuse artikli 2 lg 2 nimetatud süütegude suhtes on Euroopa Liidu tasandil juba kehtestatud ühtsed miinimumnõuded ja määrad direktiivide ning määruste kaudu. Õiguskirjanduses on leitud, et topeltkaristatavuse kontrollist loobumine nende 32 süüteo puhul tugineb seadusandlikule eeldusele, et liikmesriikide vastavad õigusnormid on vähemalt teatud määral juba ühtlustatud.¹⁶⁴ Süüteod nagu mõrv või inimkaubandus sisaldavad sisuliselt sarnaseid koosseisutunnuseid pea kõigis Euroopa Liidu liikmesriikides.¹⁶⁵ Sellist ühtlustumist toetavad mitmed spetsiifilised direktiivid, näiteks Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv 2017/541/EL¹⁶⁶, mis käsitleb terrorismivastast võitlust, ning direktiiv 2014/62/EL¹⁶⁷, mille eesmärk on võltsimisvastane kaitse euro ja muude vääringute puhul. Tuleb siiski arvestada, et Euroopa Liidu direktiivid ei ole otsekohaldatavad – vastavalt ETL artiklile 288 tuleb need üle võtta liikmesriikide siseriiklikku õigusesse. Selliste direktiivide ülevõtmise ning otsekohaldavate määruste rakendamise kaudu on tekkinud võrdlemisi ühtne õigusraamistik teatud loetelus toodud süütegude osas, mis omakorda õigustab topeltkaristatavuse kontrollist loobumist menetlusökonoomia huvides. Praktilisest vaatenurgast on oluline, et loovutamismenetluses ei tekiks tarbetuid viivitusi ega halduslikke takistusi, eriti olukorras, kus vastastikune usaldus ja koostöö liikmesriikide vahel eeldavad ka ressursside tõhusat kasutamist.

Seega võimaldab raamotsuse artikkel 2 lg 2 sätestatud loetelu süütegudest, mille puhul topeltkaristatavuse kontrolli ei nõuta, lihtsustada liikmesriikide vahelist õigusalast koostööd ja suurendada kriminaalmenetluse tõhusust. Loetelus esinevate kuritegude puhul on vastastikune usaldus eriti tugev.¹⁶⁸ Loetellu on koondatud süüteod, mida Euroopa Liidu tasandil peetakse erilise ohu ja prioriteetsuse tõttu vältimatult ühiskonda ähvardavateks ning

---

¹⁶² Martin, lk 162.

¹⁶³ Cvorovic, Filipovic, lk 98.

¹⁶⁴ Klimek, L. European Arrest Warrant. Cham: Springer 2014, lk 100.

¹⁶⁵ *Ibidem*.

¹⁶⁶ Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv (EL) 2017/541 15. märts 2017, terrorismivastase võitluse kohta, millega asendatakse nõukogu raamotsus 2002/475/JSK ning muudetakse nõukogu otsust 2005/671/JSK. – ELT L 88/6, 31.03.2017, lk 6-21.

¹⁶⁷ Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv 2014/62/EL, 15. mai 2014, milles käsitletakse euro ja muude vääringute kriminaalõiguslikku kaitset võltsimise vastu ning millega asendatakse nõukogu raamotsus 2000/383/JSK. – ELT L 151/1, 21.05.2014, lk 1-8.

¹⁶⁸ Braum, lk 1351.

mille eest peab toimepanija vastutama olenemata liikmesriikide õigussüsteemide erinevustest.¹⁶⁹ Samas tuleb tagada, et teiste isikute õiguste kaitsmine ei toimuks süüteo toimepannud isiku materiaal- ega menetlusõiguste arvelt. Seda tasakaalu kinnitab ka ELL artikkel 3 lg 2, mille kohaselt peab Euroopa Liit tagama ala, kus valitsevad vabadus, turvalisus ja õigus – see tähendab ka õigussubjektide võrdset ja õiglast kohtlemist õiguse ees. Sellise loetelu sätestamise kaudu saadeti selge signaal, et teatud käitumisviisid on vastuvõetamatud ja nende toimepanemise eest karistatakse.¹⁷⁰

Õiguskirjanduses on rõhutatud, et raamotsuse artikli 2 lg 2 sätestatud loetelu kätkeb endas vastuolu. 32 süüteoga loetelu on sõnastatud lühidalt – ilma, et iga süüteoliigi puhul oleks esitatud selle täpsed koosseisutunnused või muud määravad elemendid. Selline regulatsioon tekitab tõlgendamisprobleeme, sest kõikides liikmesriikides ja erinevates õigussüsteemides ei ole olenemata ühtsetest väärtustest või miinimumnõuetest alati kõik õigusmõisted või sama nimetusega süüteod sama sisuga.¹⁷¹ Ka sarnase nimetusega süütegudel võib olla erinev sisu, tähendus, või karistumäär. Õiguskirjanduses on esile toodud, et liikmesriigid on raamotsuse artikkel 2 lg-s 2 toodud loetelu osas kriitilised just seetõttu, et liiga üldsõnaliselt määratletud süüteokategooriad võivad viia olukorrani, kus isiku põhiõigused seatakse ohtu.¹⁷² Näiteks sisaldab loetelu süütegu nimetusega “narkootiliste ja psühhotroopsete ainete salakaubavedu”, kuid “narkootilised ained” või “psühhotroopsed ained” ei ole kõikide liikmesriikide seadustes ühtmoodi määratletud.¹⁷³ Ehkki nagu eelnevalt analüüsitud, on Euroopa Liit kehtestanud osade süüteoliikide osas ühtlustavaid direktiive ja määruseid, ei ole see ühtlustamine kaugeltki täielik. Nii ei ole näiteks Euroopa tasandil reguleeritud joobes juhtimise määratlust ja karistust, kuigi tegu on kriminaalkuriteona käsitletav pea igas liikmesriigis.¹⁷⁴ Eeltoodu põhjal võib järeldada, et isiku õiguste kaitse raamotsuse artikli 2 lg 2 kohase loetelu alusel toimuvates loovutamismenetlustes ei pruugi olla üheselt tagatud, kuna süütegude sisuline määratlus võib liikmesriikides märkimisväärselt erineda.

Siit tõusetub küsimus, kas oleks vajalik, et raamotsuse artikli 2 lg-s 2 nimetatud süütegude koosseisutunnused oleksid Euroopa Liidu tasandil täielikult ühtlustatud või vähemalt, et loetellu lisataks täpsed juhised iga süüteoliigi määratlemiseks? Lisaks, kas Euroopa Kohtul peaks olema veelgi suurem rolli raamotsuse sätete tõlgendamisel, et tagada õigusselgus ja

---

¹⁶⁹ Klimek, lk 102.

¹⁷⁰ *Ibidem*.

¹⁷¹ Zajac, lk 249.

¹⁷² Cvorovic, Filipovic, lk 100.

¹⁷³ *Ibidem*.

¹⁷⁴ Lagodny, lk 2.

nende sätete ühetaoline rakendamine kogu Euroopa Liidus? Euroopa Kohus käsitles raamotsuse artikkel 2 lg-ga 2 seonduvat juba 2007. aasta kohtuotsuses ning leides, et loetelu ei ole vastuolus seaduslikkuse põhimõttega ega süütegude ja karistuste proportsionaalsuse põhimõttega, samuti ei riku see võrdsuse ja mittediskrimineerimise põhimõtteid.¹⁷⁵ Kõnealuses asjas, *Advocaten voor de Wereld*, tegi Euroopa Kohus raamotsusega seonduvalt ka kõige esimese eelotsuse.¹⁷⁶ Viidatud kohtuasjas väitis kaebaja, et süütegude legaaldefinitsioonide puudumine muudab loetelu sisult ebamääraseks ja õiguslikult problemaatiliseks.¹⁷⁷ Euroopa Kohus rõhutas siiski, et seaduslikkuse põhimõte on täidetud, kui puudutatud isik saab asjaomase sätte sõnastusest ja vajaduse korral kohtute poolt sellele antud tõlgendusest aru, millised teod või tegevused toovad kaasa kriminaalvastutuse.¹⁷⁸ Seaduslikkuse põhimõte, kui õigusriikliku karistusõiguse olulisim põhimõte, seisneb teatavasti selles, et isiku tegu ei saa lugeda kuriteoks ja teda ei tohi selle eest karistada, kui seda tegu ei tunnista kuriteoks seadus, mis oli jõus teo toimepanemise ajal.¹⁷⁹ Põhimõtte eesmärk seisneb selles, et isikud teaksid ette, millistest tegudest tuleb hoiduda ja mis tagajärjed nende toime panemisega kaasnevad.¹⁸⁰ Euroopa Kohus jäi seisukohale, et olenemata legaaldefinitsioonide puudumisest raamotsuse artikkel 2 lg-s 2 ei ole tegemist seaduslikkuse põhimõtte rikkumisega, sest süütegude määratlused tulenevad vahistamismääruse teinud liikmesriigi õigusest.¹⁸¹ Raamotsuse eesmärgiks ei olegi süütegude koosseise ja nende eest määratavaid karistusi liikmesriikide üleselt ühtlustada.¹⁸² Süütegude määratlemine jääb seega jätkuvalt vahistamismääruse teinud liikmesriigi pädevusse. Karistusõigus peegeldab iga liikmesriigi väärtusi, traditsioone ja kriminaalpoliitikat, mistõttu nende liiga ulatuslik ühtlustamine võiks kujutada endast lubamatut sekkumist liikmesriikide suveräänsesse otsustusõigusse.¹⁸³

Loovutamisel raamotsuse artikkel 2 lg-s 2 loetletud süüteo korral võib täitev riik olla sunnitud osalema sisuliselt isiku represseerimisel, vaatamata sellele, et tema tegu ei ole selles

---

¹⁷⁵ EKo C-303/05, *Advocaten voor de Wereld VZW v Leden van de Ministerraad*, p 54.

¹⁷⁶ Van Sliedregt, lk 250.

¹⁷⁷ EKo C-303/05, *Advocaten voor de Wereld VZW v Leden van de Ministerraad*, p 48.

¹⁷⁸ *Ibidem*, p 50.

¹⁷⁹ Kergandberg, Laos, Sepp, PSK § 23/1.

¹⁸⁰ EKo C-303/05, *Advocaten voor de Wereld VZW v Leden van de Ministerraad*, kohtujurist A. Ruiz-Jarabo Colomer ettepanek, ECLI:EU:C:2006:552, p 102.

¹⁸¹ EKo C-303/05, *Advocaten voor de Wereld VZW v Leden van de Ministerraad*, p 52.

¹⁸² *Ibidem*.

¹⁸³ De Almeida Costa, M. J. Extradition law: reviewing grounds for refusal from the classic paradigm to mutual recognition and beyond. Doktoritöö. Juhendaja André Kilp. Maastricht: Maastricht University 2019. Kättesaadav: <https://cris.maastrichtuniversity.nl/en/publications/extradition-law-reviewing-grounds-for-refusal-from-the-classic-pa> (26.04.2025), lk 52.

riigis karistatav.¹⁸⁴ Vahistamismäärust täitev asutus võib topeltkaristatavust kontrollida ainult süütegude puhul, mis ei kuulu nende 32 süüteo hulka.¹⁸⁵ Seda, kas süütegu kuulub mõnda neist 32 kategooriast, otsustab vahistamismäärust välja andev õigusasutus vastavalt süüteo määratlusele oma riigi karistusõiguses.¹⁸⁶ Siseriikliku õigusnormi teksti ei ole seejuures vaja vahistamismäärusele lisada, et vältida õigustekstide tarbetut tõlkimist.¹⁸⁷ Seega ei jäeta vahistamismäärust täitvale liikmesriigile võimalust hinnata, kas teo kirjeldus vastab mõnele raamotsuse artikkel 2 lg 2 loetelus sisalduvale süüteo kategooriale. Selline lähenemine võimaldab mõne rikkumise puhul loovutamist taotleval liikmesriigil laiendada enda karistusõiguse kohaldamist sisuliselt kogu Euroopa Liidu territooriumile.¹⁸⁸ Vahistamismäärust täitvalt liikmesriigilt on seejuures kaalutusõigus täielikult ära võetud, sest topeltkaristatavuse kontroll ei ole artikkel 2 lg 2 kohaselt lubatud. Näiteks kuulub 32 süüteoliigi hulka muuhulgas “tahtlik tapmine”. Samas näeb näiteks Belgia seadusandlus ette, et abort või eutanaasia tahtlikuks tapmiseks ei kvalifitseeru.¹⁸⁹ Teistes liikmesriikides võib see käsitlus erineda. Seega kui Belgiale esitatakse vahistamismäärus, milles on taotleval liikmesriik abordi kvalifitseerinud tahtlikuks tapmiseks, siis on Belgia kohustatud raamotsuse artikkel 2 lg 2 kohaselt isiku loovutama. See asetab vahistamismäärust täitva riigi keerulisse olukorda, kus ta on vastastikusest tunnustamisest tulenevalt kohustatud toetama taotleva riigi kriminaalpoliitilisi valikuid ka juhul, kui tema enda karistusõiguslikud põhimõtted sellest erinevad. Eurojust osundanud, et praktikas ületavad vahistamismäärust täitvad liikmesriigid mõnikord siiski oma pädevusi ja viivad topeltkaristatavuse kontrolli läbi ka raamotsuse artikkel 2 lg 2 loetellu kantud teo puhul.¹⁹⁰ Eurojust on kokku puutunud olukordadega, kus vahistamismäärust täitev liikmesriik keeldub loovutamisest põhjendusel, et süüteo kirjeldus ei vasta nende hinnangul raamotsuse artikkel 2 lg 2 loetellu kantud teole, hoolimata sellest, et vahistamist taotleval liikmesriik on kinnitanud, et tegemist on loetellu kuuluva süüteoga, mille puhul topeltkaristatavust ei kontrollita.¹⁹¹

---

¹⁸⁴ Plekksepp, A, KrMSK § 490/6.2.6. – Kergandberg, E., Pikamäe, P. (koost). Kriminaalmenetluse seadustik: kommenteeritud väljaanne. Tallinn: Juura 2012.

¹⁸⁵ Komisjoni teatis - Euroopa vahistamismääruse tegemise ja täitmise käsiraamat, p 5.2.

¹⁸⁶ *Ibidem*, lisa III.

¹⁸⁷ *Ibidem*.

¹⁸⁸ Plekksepp, KrMSK § 490/6.2.6.

¹⁸⁹ Euroopa Nõukogu Komisjoni töödokument “Annex to the Report from the Commission on the implementation since 2005 of the Council Framework Decision of 13 June 2002 on the European arrest warrant and the surrender procedures between Member States [COM(2007) 407 final]”, lk 7.

¹⁹⁰ Report on Eurojust’s Casework in the Field of the European Arrest Warrant. Kättesaadav: <https://www.eurojust.europa.eu/sites/default/files/assets/2021-06-eaw-casework-report.pdf> (07.07.2021), lk 25.

¹⁹¹ *Ibidem*.

Seadmata kahtluse alla raamotsuse ja Euroopa Kohtu lahendi õiguspärasust, tekib eelneva analüüsi põhjal vastuoluline olukord. Ka õiguskirjanduses on osundatud, et kohtuasja C-303/05 seisukoht tekitab praktikas probleeme. Nimelt on tänaseks Euroopa Liidus kujunenud praktika, kus raamotsus jätab artikli 2 lg 2 loetellu kantud süüteo kategooriad täpselt määratlemata, ning Euroopa Kohus on omakorda leidnud, et raamotsuse eesmärk ei ole absoluutselt ühtlustada liikmesriikide materiaalõigust.¹⁹² Seejuures on õiguslane koostöö kriminaalasjades on Euroopa Liidu riikide vahel 20. sajandil kujunenud kriitiliselt tähtsaks.¹⁹³ Vahistamismäärust täitva liikmesriigi õigusasutus peab seega siiski asuma hindama teise liikmesriigi karistusõigust, et kontrollida, kas artikli 2 lg 2 loetellu kuuluv tegu vastab vahistamismääruses nimetatud kategooriale.¹⁹⁴ Selline lähenemine seab liikmesriikide kohtud või muud õigusasutused keerulisse olukorda, kus neilt nõutakse sisuliselt õiguslikku hinnangut teise riigi karistusõigusele. Osade süütegude koosseisud võivad nõuda isegi eetilise või religioosse tasandi analüüsi, mis võib erinevate rahvuslike ideoloogiate tõttu probleeme tekitada.¹⁹⁵ Seega selliste hinnangute andmine võib põhjustada olulisi lahknevusi või mittevastavusi sõltuvalt iga riigi menetluspraktikatest.

Õiguskirjanduses on raamotsuse artikkel 2 lg-ga 2 seonduva vastuolu näitlikustamiseks välja toodud olukord, kus toimepandud tegu on alaealise ohvri seksuaalne kuritarvitamine.¹⁹⁶ Sellise teo süüteokoosseisule vastamine sõltub otseselt ohvri vanusest, kuivõrd seksuaalse enesemääramise eapiir on liikmesriigiti erinev.¹⁹⁷ Näiteks tõsteti Eestis eapiir 16. eluaastale, kuid esineb liikmesriike, kus eapiir on jätkuvalt 14. eluaasta peal. Eeltoodud olukorras võib vahistamismäärust täitev õigusasutus keelduda loovutamist põhjendusega, et topeltkaristatavuse tingimus ei ole täidetud – 16-aastase suhtes toime pandud seksuaalse iseloomuga tegu ei saa selles liikmesriigis süüteks lugeda. Teine näide puudutab loetelus sisalduvat “kuritegelikus ühenduses osalemise” süüteokoosseisu, mida reguleerib 2008. aasta raamotsus organiseeritud kuritegevuse vastase võitluse kohta¹⁹⁸. Nimelt on kõik Euroopa Liidu liikmesriigid peale Taani ja Rootsi on oma õiguskorras kehtestanud raamotsusega üle

---

¹⁹² EKo C-303/05, *Advocaten voor de Wereld VZW v Leden van de Ministerraad*, p 59.

¹⁹³ Modiga, lk 98.

¹⁹⁴ Zajac, lk 252.

¹⁹⁵ Zdrob, L. G. Double Criminality in Criminal Matters at the European level. – *Caiete de Drept Penal* 2024 (1), lk 103.

¹⁹⁶ Munoz de Morales Romero, M. Dual Criminality under Review: On the Puigdemont Case. – *European Criminal Law Review* 2018/2 (8), lk 170.

¹⁹⁷ *Ibidem*.

¹⁹⁸ Euroopa Liidu Nõukogu raamotsus 2008/841/JSK 24. oktoober 2008, organiseeritud kuritegevuse vastase võitluse kohta. – *ELT L 300*, 11.11.2008, lk 42-45.

võetud regulatsiooni.¹⁹⁹ Seega võib liikmesriikide jurisdiktsioonides olla seoses selle koosseisuga olulisi erinevusi. Sellised erisused võivad praktikas põhjustada tõsisemaid probleeme või takistusi õigusalasase koostöö tegemisel.²⁰⁰

Seega võib järeldada, et raamotsuse artikkel 2 lg 2 sätestatud topeltkaristatavuse erand lihtsustab küll loovutamismenetlust, kuid selle lühike ja määratlemata sõnastus tekitab õigusselguse osas küsimusi. Euroopa Kohtu praktika välistab küll legaldefiniitsioonide vajaduse, ent jätab liikmesriikide õigusasutustele keeruka ülesande hinnata teiste riikide karistusõiguse sisu. See võib viia ebaühtlase praktika ja potentsiaalsete õiguste rikkumiseni. Samas võib Euroopa Nõukogu vahistamismääruse raamotsuse artikkel 2 lg-s 2 toodud loetelu igal ajal ühehäälsel otsusega laiendada.²⁰¹ Siiani pole aga sellist taotlust loetelu täiendamiseks kordagi esitatud.²⁰²

2.4. Teo koosseisutunnuste sarnasus topeltkaristatavuse hindamisel

Süüteod, mis ei ole raamotsuse artikkel 2 lg 2 loetelus erandina välja toodud, peavad olema karistatavad nii loovutamist taotlevas kui ka vahistamismäärust täitvas liikmesriigis. Vastavalt raamotsuse artikkel 2 lg-le 4 võib loetellu mitte kuuluvate tegude puhul üleandmise suhtes kohaldada tingimust, et teod, mille suhtes on tehtud Euroopa vahistamismäärus, on ka vahistamismäärust täitva liikmesriigi õigusaktide alusel süüteod selle koosseisu tunnustest või kirjeldusviisist olenemata. Sellest sõnastusest nähtub, et liikmesriikidele on jäetud diskretsioon otsustada, kas nad kohaldavad topeltkaristatavuse nõuet või mitte – kohustust selleks ei ole. Kui vahistamismääruse saanud liikmesriik leiab, et vahistamist taotleva riigi tagatised isiku põhiõiguste kaitseks ei ole piisavad, siis võib liikmesriik loovutamisest keelduda.²⁰³

Õiguskirjanduses on leitud, et artikkel 2 lg 4 annab liikmesriikidele selge suunise – vajalik ei ole süüteo koosseisutunnuste täpne vastavus, mis tähendab, et täitva ja taotleva riigi õiguse vahel ei pea olema täielikku normatiivset kattuvust.²⁰⁴ Topeltkaristatavuse nõude hindamine artikkel 2 lg 4 mõistes tuleb läbi viia sõltumata konkreetse juhtumi asjaoludest ja süüteo

---

¹⁹⁹ Van Ballegooij, lk 22.

²⁰⁰ *Ibidem*, lk 23.

²⁰¹ *Ibidem*, lk 47.

²⁰² *Ibidem*.

²⁰³ Panainte, lk 210.

²⁰⁴ Munoz de Morales Romero, lk 168.

määratlusest.²⁰⁵ Samas on küsimus, kui sarnased peavad topeltkaristatavuse tingimuse täitmiseks olema täitva ja taotleva riigi seadusandluses isiku toimepandud teo koosseisutunnused, jätkuvalt kõneainet pakkunud nii õiguskirjanduses kui ka kohtupraktikas. Eriti aktuaalseks on see muutunud olukordades, kus tegu on tõlgendatav süüteona ainult ühe liikmesriigi territooriumil või kui süüteo faktilised asjaolud ei vasta täielikult teise riigi süüteo koosseisule. Seda küsimust käsitles Euroopa Kohus 2017. aasta lahendis *Grundza*. See lahend on otseselt seotud Nõukogu raamotsusega 2008/909/JSK vastastikuse tunnustamise põhimõtte kohaldamise kohta²⁰⁶ ning mitte Euroopa vahistamismääruse raamotsusega. Sellest olenemata viitab just *Grundza* kohtuasjas tehtud Euroopa Kohtu lahendile ka Euroopa vahistamismääruse tegemise ja täitmise käsiraamat topeltkaristatavuse nõude hindamisele juhiseid andes. Õiguskirjanduses on pärast *Grundza* lahendit leitud, et Euroopa Kohus pakkus seal vaid ühe võimaliku tõlgenduse, mitte lõpliku ja ammendava vastuse, mis peaks edaspidi automaatselt kehtima kõigis sarnastes olukordades.²⁰⁷

Nimetatud kohtuasja faktilised asjaolud seisnesid selles, et J. Grundza'le, Slovakkia kodanikule, oli Tšehhis mõistetud liitkaristus varguse ja ametiasutuse otsuse täitmise takistamise eest.²⁰⁸ Tšehhi õigusasutuselt vahistamismääruse saanud Slovakkia kohus leidis, et nende karistusseadustiku kohaselt on viimane nimetatud kuritegu süüteoks loetav üksnes juhul, kui takistatakse Slovakkia ametiasutuste otsuste täitmist nende territooriumil.²⁰⁹ See tähendab, et Tšehhi ametiasutuse otsuse täitmise takistamisega ei täitnud J. Grundza Slovakkia õiguse kohaselt süüteo faktilist koosseisu. Euroopa Kohus otsis vastust eelotsusetaotluses esitatud küsimusele: kas raamotsust tuleb tõlgendada nii, et kahepoolse karistatavuse tingimus loetakse täidetuks ainult siis, kui sellise kohtuotsuse aluseks olev tegu, mille tunnustamist taotletakse, on süütegu ka täidesaatva riigi õiguskorras *in concreto* ehk juhtumi konkreetse analüüsi põhjal (sõltumata selle koosseisu tunnustest või rikkumise kvalifitseerimisest), või piisab selleks, et nimetatud tingimus oleks täidetud, asjaolust, et juhtum on üldiselt süütegu ka täidesaatva riigi õiguse alusel (*in abstracto*)?.²¹⁰ Nagu töös eelnevalt esile tõsteti, selgitas Euroopa Kohus esmalt, et topeltkaristatavuse *in abstracto* ja *in concreto* tõlgendused seda probleemi lahendada ei võimalda.²¹¹ Kuivõrd raamotsus nende

²⁰⁵ Braum, lk 1354.

²⁰⁶ Euroopa Liidu Nõukogu raamotsus 2008/909/JSK vastastikuse tunnustamise põhimõtte kohaldamise kohta kriminaalasjades tehtud otsuste suhtes, millega määratakse vabadusekaotuslikud karistused või vabadust piiravad meetmed, nende Euroopa Liidus täideviimise eesmärgil. – ELT L 327, 05.12.2008, lk 27-47.

²⁰⁷ Falkiewicz, lk 260.

²⁰⁸ EKo C-289/15, *Grundza*, p 16.

²⁰⁹ *Ibidem*, p 20.

²¹⁰ *Ibidem*, p 23.

²¹¹ *Ibidem*, p 25.

tõlgendusviiside eristamist ette ei näe, siis keskendus kohus pigem sisulisele hinnangule, s.o kas J. Grundza toimepandud tegu oleks karistatav ka vahistamismäärust täitvas riigis.

Euroopa Kohtu hinnangul on oluline, et toimepandud teo aluseks olevad faktilised asjaolud oleksid täielikus vastavuses vahistamismääruse teinud ja seda täitva liikmesriigi õiguses.²¹² Kohus selgitas et topeltkaristatavuse hindamise eesmärk on kontrollida “...kas süüteo aluseks olevad faktilised asjaolud, mis on kajastatud väljaandjariigi pädeva asutuse kohtuotsuses, annaksid juhul, kui need oleksid aset leidnud täidesaatva riigi territooriumil, aluse kohaldada kriminaalkaristust selle riigi territooriumil.”²¹³ Sellest tulenevalt on täitva liikmesriigi õigusasutusel kohustus põhjalikult tutvuda vahistamismääruses kirjeldatud teo konkreetsete asjaoludega.²¹⁴ Õiguskirjanduses on osundatud, et selliselt liikmesriigi kohustamine viib faktide denatsionaliseerimiseni.²¹⁵ See tähendab, et tegu tuleks hinnata abstraktselt, sõltumata selle toimepanemise riiklikust kontekstist. Selline topeltkaristatavuse nõude range tõlgendus ei võimalda leida tasakaalu kriminaalasjades tehtava õiguslase koostöö tõhususe ja isikute põhiõiguste kaitse vahel.²¹⁶ Nagu käesolevas töös varasemalt märgitud, õõnestavad suveräänsuse tagamise soov ning sellega kaasnev usaldamatuse foon sellise tasakaalu saavutamist.²¹⁷

Euroopa Kohtu selgituste kohaselt tuleb teo vastavus tuvastada nii selle süüteo liigituse (süüteo nimetuse) kui ka koosseisutunnuste tasandil.²¹⁸ Samas *Grundza* lahendis esitatud seisukoha järgi ei ole siiski nõutav, et esineks koosseisutunnuste täielik identsus väljaandva riigi ja taotleva riigi seadusandluses. Tegemist on paindliku lähenemisviisiga topeltkaristatavuse hindamisele, kuivõrd õigusasutused ei pea tuvastama kõikide elementide identsust.²¹⁹ Piisab üksnes sellest, et täitva ja taotleva liikmesriigi õiguses esineb vastavus teo koosseisutunnuste tasandil, see tähendab materiaalselt.²²⁰ Õiguskirjanduses on leitud, et *Grundza* kaasusega seotud probleem põhines üldse faktiliste asjaolude ümberkujundamise küsimusel, mitte niivõrd topeltkaristatavuse sisulisele tõlgendamisel.²²¹ See aga ei vähenda

---

²¹² EKo C-289/15, *Grundza*, p 47.

²¹³ *Ibidem*.

²¹⁴ Munoz de Morales Romero, lk 168.

²¹⁵ *Ibidem*, lk 171.

²¹⁶ Bachmaier, L. European Arrest Warrant, Double Criminality and Mutual Recognition: A Much Debated Case. – European Criminal Law Review 2018/2 (8), lk 158.

²¹⁷ *Ibidem*.

²¹⁸ EKo C-289/15, *Grundza*, p 47.

²¹⁹ *Ibidem*, p 36.

²²⁰ Panainte, lk 209.

²²¹ Falkiewicz, lk 263.

Grundza lahendi edasist mõju loovutamismenetlusele ja selle käigus aset leidvale topeltkaristatavuse kontrollile.

Paljud rahvusvahelise õiguslase koostöö raames esinevad probleemid tekivad just selliste tegude puhul, mida võib käsitada rangelt rahvuslikena.²²² Rahvuslikkusega seotud süüteoks saab pidada näiteks vahistamismääruse esitanud liikmesriigi riigipea solvamist või ametiisiku vastast rünnet.²²³ Ka *Grundza* kohtuasjas oli ilmne, et Slovakkia seadus kaitseb üksnes omaenda institutsioonide tegevust. Selline olukord toob selgelt esile, kuidas rahvuslikult piiratud õigushüvede kaitse võib põhjustada topeltkaristatavuse nõude täitmata jäämise, ehkki objektiivselt on tegu kahjuliku ja potentsiaalselt ohtliku käitumisega. Euroopa Kohtu järeldus seega võimaldab vältida loovutamisest keeldumist põhjusel, et teod pole identsed ja seega puudub topeltkaristatavus.

Sarnast küsimust on Euroopa Kohus arutanud ka varem, aga seda raamotsuse artikliga 27 seoses. Raamotsuse artikkel 27 lg 2 sätestab, et kahtlustatavat isikut ei anta kohtu alla ega määrata talle karistust muu süüteo eest kui see, mille eest ta üle anti.²²⁴ Õiguskirjanduses on seda nimetatud *speciality* reeglits.²²⁵ *Leymann and Pustovarov* kohtuasjas²²⁶ küsis eelotsusetaotluse esitanud õigusasutus, kuidas raamotsuse artikkel 27 lg-s 2 kasutatud väljendit “muu süütegu kui see, mille eest ta üle anti” tõlgendada tuleb.²²⁷ Kohtuasja faktilised asjaolud seisnesid selles, et isik loovutati Soome õigusasutuse vahistamismääruse alusel Soome riigile.²²⁸ Loovutamine toimus amfetamiini omamise ja vahendamise kahtlustuse alusel.²²⁹ Hiljem aga selgus, et Soomes esitatud süüdistusakti kohaselt oli isik omanud ja vahendanud hašišit, mitte vahistamismäärusesse märgitud amfetamiini.²³⁰ Niisiis erinesid vahistamismääruses ja hilisemas menetluses toimepandud teo koosseisutunnused. Euroopa Kohus selgitas, et nii amfetamiini kui ka hašiši riiki toimetamine kuuluvad raamotsuse artikli 2 lg 2 loetelus nimetatud “narkootiliste ainete salakaubaveo” koosseisu alla.²³¹ Seega ei saa narkootiliste ainete liigi muutust pidada teo koosseisutunnuste mittevastavuseks.²³² Järelikult kinnitab ka *Leymann and Pustovarov* kohtuasi lähenemist, et

---

²²² Falkiewicz, lk 263.

²²³ *Ibidem*.

²²⁴ Paabumets, lk 37.

²²⁵ *Ibidem*.

²²⁶ EKo C-388/08 PPU, *Leymann and Pustovarov*, ECLI:EU:C:2008:669.

²²⁷ *Ibidem*, p 36.

²²⁸ *Ibidem*, p 22.

²²⁹ *Ibidem*.

²³⁰ *Ibidem*, p-d 21-22.

²³¹ *Ibidem*, p 62.

²³² *Ibidem*, p 63.

teo topeltkaristatavuse nõude hindamisel on määrav vastavus teo olemuses ja iseloomus ning esinema ei pea teo kõikide koosseisutunnuste täieliku identsust.

Eelnev analüüs näitab, et topeltkaristatavuse nõude hindamine ei põhine üksnes formaalsel süüteo koosseisude võrdlemisel, vaid eeldab sisulist hinnangut teo faktilistele asjaoludele. Euroopa Kohtu poolt *Grundza* lahendis kujundatud paindlik tõlgendus aitab vältida loovutamist keeldumisi pelgalt tehnilistel põhjustel, kuid seab samas liikmesriikide õigusasutustele olulise vastutuse teiste riikide õigussüsteemide sisulisel mõistmisel. *Grundza* lahendis esitatud seisukohta kinnitas Euroopa Kohus ka 2022. aasta *KL* kohtuasjas, rõhutades, et topeltkaristatavuse põhimõtte ei nõua, et väljaandva ja taotleva riigi seadusandluses oleks teo koosseisutunnused identselt määratletud.²³³ Kohus põhjendas, et karistusõiguse vallas on Euroopa Liidu tasandil toimunud vaid minimaalne ühtlustamine, mistõttu võib süüteo koosseisutunnuste täielik vastavus paljude süütegude puhul puududa.²³⁴ Raamotsuse topeltkaristatavuse tingimust selliselt tõlgendades ei täida vahistamismäärus enam oma eesmärke, sest topeltkaristatavust oleks võimalik tuvastada vaid harvadel juhtudel.²³⁵ See viiks vahistamismääruste täitmisest sagedase keeldumiseni, mis omakorda ohustaks ühiskondlikult kaitstavaid õigushüvesid. Eeltoodust tulenevalt on topeltkaristatavuse nõude hindamise üheks kriteeriumiks teo vastavuse tuvastamine mõlema riigi õiguses, samas ei pea tuvastama koosseisutunnuste identsust.

2.5. Õigusliku hüve kaitse-eesmärgi roll topeltkaristatavuse hindamisel

Õiguskirjanduses on osundatud, et Euroopa Kohtu topeltkaristatavuse nõude tõlgendus *Grundza* lahendis on vastastikuse tunnustamise põhimõtte otsene tagajärg²³⁶ ning ei jäta erilist ruumi vastuväidete esitamiseks.²³⁷ Samas on väidetud, et kohus jättis oma otsuses piisavalt arvestamata asjaolu, et topeltkaristatavuse põhimõtte on seotud ka *nullum crimen, nulla poena sine lege*, s.o seaduslikkuse ja etteaimatavuse printsipiiga, mille eesmärk on tagada isiku õiguskaitse sõltumata koostöö efektiivsusest.²³⁸ Eeltoodud väited tuginevad Euroopa Kohtu *Grundza* lahendist tulenevatele järeldustele, mis on kujunenud oluliseks pretsedendiks. Nimelt märkis Euroopa Kohus esmakordselt, et vahistamismäärust täitev riik peab tuvastama, milliseid siseriiklikult kaitstud õiguslikke hüvesid isiku toimepandud tegu

²³³ EKo C-168/21, *Procureur général près la cour d'appel d'Angers*, p 46.

²³⁴ *Ibidem*.

²³⁵ *Ibidem*.

²³⁶ Falkiewicz, lk 264.

²³⁷ *Ibidem*, lk 263.

²³⁸ *Ibidem*, lk 265.

rikub.²³⁹ Seega tuleb topeltkaristatavuse kontrolli käigus ära määratleda normide esemeline kaitseala. Seejärel peab täitev riik hindama, kas vahistamist taotleva liikmesriigi õigusnormid, mille alusel isikut soovitakse kohtu alla anda, kaitsevad vähemalt samalaadset õiguslikku hüve.²⁴⁰

See tähendab, et kui isiku tegevus taotlevas riigis on konkreetset kaitstavat õigushüve kahjustanud, siis topeltkaristatavuse olemasoluks peab sama teoga seotud täitva liikmesriigi õigusliku regulatsiooni eesmärgiks olema kaitsta seda sama või sellele sarnast õiguslikku hüve. Selline lähenemine ületab pelgalt süüteo koosseisutunnuste võrdlemise piiri – see nõuab sisulist arusaamist teisest õigussüsteemist, sealhulgas normide paigutumisest ja eesmärgist laiemas kontekstis. Praktikas ei ole kaitstav õiguslik hüve sageli selgesõnaliselt konkreetse süüteokoosseisu juures välja toodud. Seega selle tuvastamiseks tuleb hinnata õigusnormi osana kogu riigi õigussüsteemist ja võrrelda seda süsteemi aluspõhimõtetega. Täitva liikmesriigi õigusasutustel on aga keeruline, kui mitte võimatu, anda seda hinnangut ammendavalt, arvestades, et nad ei pruugi olla süvitsi tuttavad teise liikmesriigi õiguskorraga isegi pärast vastava analüüsi koostamist. Kuigi Euroopa Kohus ei nõua õiguslike hüvede täielikku kattumist, vaid piisab sarnasest kaitse-eesmärgist, võib seda siiski pidada rangeks nõudeks, sest see seab vahistamismäärust täitvale liikmesriigile keeruka ülesande hinnata õigussüsteemide kooskõllalisust viisil, mis võib ületada tavapärase menetlustoimingu piirid.

Juba eelmainitud *KL* kohtuasjas tegi Euroopa Kohus märkimisväärse muudatuse oma varasemas praktikas. Nimelt esitasid Itaalia õigusasutused Prantsusmaale *KL* suhtes Euroopa vahistamismääruse eesmärgiga viia täide kaheteistkümne aasta pikkune vanglakaristus, mille Itaalia apellatsioonikohus oli talle määranud nelja erineva süüteo eest: grupiviisiline relvastatud rööv, hävitamine ja rüüstamine, ebaseaduslik relvade kandmine ning lõhkeseadeldiste lõhkamine.²⁴¹ Euroopa Kohus, analüüsides Prantsusmaa kohtu eelotsusetaotlust, leidis, et normide esemeline kaitseala – see tähendab kaitstavad õiguslikud hüved – siiski ei pea täpselt kattuma, kuivõrd see kahjustaks loovutamismenetluse tõhusust.²⁴² Õiguslik huvi, mida konkreetse süüteo karistamisega kaitsta soovitakse, on üks süüteo tuum-elementidest, sest see väljendab regulatsiooni eesmärki ja tähendust.²⁴³ Euroopa Kohtu seisukoht seega tähendab, et kui teatud tegu on mõlemas riigis karistatav, kuid vaid ühes neist

---

²³⁹ Bondi, lk 105.

²⁴⁰ EKo C-289/15, *Grundza*, p 49.

²⁴¹ EKo C-168/21, *Procureur général près la cour d'appel d'Angers*, p 10-11.

²⁴² *Ibidem*, p 45; Ramat. M. The Court of Justice and the Assessment of Double Criminality Under the European Arrest Warrant Framework Decision: *KL*. – European Papers 2022/7, lk 998.

²⁴³ Bondi, lk 104.

on kaitstava õigushüve kahjustamine sätestatud koosseisutunnusena, saab topeltkaristatavuse tingimus siiski olla täidetud.²⁴⁴ Õiguskirjanduses on leitud, et kuigi *KL* lahendi valguses taandub kaitstava õigushüve roll topeltkaristatavuse hindamisel tahaplaanile, võib see jätkuvalt omada tähendust muudes rahvusvahelise koostöö valdkondades, näiteks süütegude ja nende sanktsioonide ühtlustamisel Euroopa Liidu üleselt.²⁴⁵

Seega laiendas Euroopa Kohus *KL* lahendis topeltkaristatavuse nõude sisu varasemaga võrreldes. Kui enne loeti topeltkaristatavus täidetuks juhul, kui väljaandva ja taotleva riigi seadusandluses oli tegu vähemalt sarnaselt kvalifitseeritud ja selle eesmärk oli kaitsta sama või sarnast õigushüve, siis *KL* lahendi valguses piisab nüüd sellest, kui tegu on taotleva riigi õiguse kohaselt karistatav, olenemata sellest, kas väljaandva riigi õigus aktsepteerib samu koosseisutunnuseid või õigushüvesid.²⁴⁶ Prantsuse õigusasutused pöördusidki eelotsuse saamiseks Euroopa Kohtu poole, kuna nad leidsid, et Itaalia kohtu poolt „hävitamiseks ja rüüstamiseks“ kvalifitseeritud teod ei olnud Prantsuse õiguse kohaselt karistatavad süüteod.

Õiguskirjanduses on *KL* lahendit peetud oluliseks edasiminekuks Euroopa Liidu karistusõiguses.²⁴⁷ Samas viidatakse ka sellele, et nõude selline laiendamine muudab selle sisu sisuliselt nõrgemaks, sest topeltkaristatavuse saab tuvastada rohkemates olukordades.²⁴⁸ Siiski ei ole see vähendanud topeltkaristatavuse põhimõtte keskset rolli Euroopa vahistamismääruse täitmisel – see jäi ka pärast *KL* lahendit oluliseks kontrollikriteeriumiks.²⁴⁹ *KL* lahendi mõjul muudeti 2023. aasta lõpus Euroopa vahistamismääruse käsiraamatut, kuhu lisati selgitus: “kahepoolse karistatavuse tingimus on täidetud, kui Euroopa vahistamismäärus on tehtud vabadusekaotusliku karistuse täideviimiseks tegude eest, mis on vahistamismääruse teinud liikmesriigis seotud süüteoga, mis eeldab, et need teod kahjustavad selles liikmesriigis kaitstavat õigushüve, isegi kui vastava õigushüve kahjustamine ei ole vahistamismäärust täitva liikmesriigi õiguse kohaselt süüteo koosseisutunnus.”²⁵⁰

Õiguskirjanduses on leitud, et *KL* lahend siiski ei kujuta endast täielikku põhimõttelist kõrvalekallet *Grundza* praktikast, kuna mõlemas kohtuasjas olid faktilised asjaolud oluliselt erinevad.²⁵¹ Selline seisukoht peegeldab arusaama, et Euroopa Kohus ei ole veel andnud

---

²⁴⁴ EKo C-168/21, *Procureur général près la cour d'appel d'Angers*, p 51.

²⁴⁵ Bondi, lk 105.

²⁴⁶ Ramat, lk 1000.

²⁴⁷ Bondi, lk 104.

²⁴⁸ *Ibidem*.

²⁴⁹ Bondi, lk 104

²⁵⁰ Komisjoni teatis - Euroopa vahistamismääruse tegemise ja täitmise käsiraamat, p 1.2.

²⁵¹ Zdrob, lk 95.

lõplikku ja kõikehõlmavat vastust topeltkaristatavuse tingimuste määratlemise küsimusele. Arvestades, et kahe otsuse tegemise ajaline vahe oli vaid viis aastat (*Grundza – 2017, KL – 2022*), näib, et kohtu arusaam topeltkaristatavusest on alles kujunemas. Kas tulevikus kinnistub põhimõte, et õigushüve kaitse ei ole loovutamise seisukohalt määrav, või omandab see taas keskse rolli, selgub üksnes edasise kohtupraktika põhjal. Praeguse seisuga tuleb *KL* lahendist lähtudes topeltkaristatavuse hindamisel kontrollida eelkõige seda, kas tegu on mõlemas liikmesriigis karistatav – sõltumata õigushüve määratlemisest või koosseisu eripäradest.²⁵²

2.6. Topeltkaristatavus liitkuritegude puhul

Euroopa Kohus analüüsis 2022. aasta *KL* lahendis muu hulgas ka küsimust, kas topeltkaristatavuse osaline puudumine loovutamismenetluses – olukorras, kus kahe riigi seadusandluses ei ole üks tegu väljendatud samal viisil – on õigustatud või lubatav, kui isik on toime pannud liitkuriteo. Liitkuriteo on selline tegu, mille objektiivne külg koosneb kahest omavahel lahutamatu seotud teost, mis on ka omaette võetuna karistatavad.²⁵³ Raamotsuse artikli 2 lg-s 4 ja artikli 4 p-s 1 ei ole sõnaselgelt ette nähtud võimalust keelduda vahistamismääruse täitmisest põhjusel, et vaid osa liitkuriteo koosseisu moodustavatest tegudest on täitva liikmesriigi õiguse kohaselt karistatavad.²⁵⁴ *KL* kohtuasjaga tegelenud kohtujuristi hinnangul ei saa ainuüksi see, et tegu ei kvalifitseeru vahistamismäärust täitvas liikmesriigis kuriteoks, kujutada endast uut erandlikku alust üleandmisest keeldumiseks olukorras, kus tagatud on kahtlustatava või süüdistatava isiku põhiõiguste kaitse vahistamismääruse teinud liikmesriigis.²⁵⁵

Arvestades raamotsuse üldiseid eesmärke jõudis Euroopa Kohus järeldusele, et isiku loovutamine on siiski võimalik ka siis, kui kõik liitkuriteo eraldi osad ei kattu omavahel täielikult. Topeltkaristatavuse osaline puudumine liitkuritegude puhul ei kujuta endast piisavat alust loovutamise keeldumiseks, sest raamotsus seda ei sätesta.²⁵⁶ Vastupidine tõlgendus tekitaks olukorra, kus isik võiks jääda täielikult karistuseta ka nende tegude eest,

---

²⁵² Bondi, lk 105.

²⁵³ Pettai, S. Korduv, süstemaatiline, jätkuv ja vältav süütegu. Magistritöö. Juhendaja Jaan Sootak. Tartu: Tartu Ülikool 2014, lk 18.

²⁵⁴ EKo C-168/21, *Procureur général près la cour d'appel d'Angers*, p 53.

²⁵⁵ EKo C-168/21, *Procureur général près la cour d'appel d'Angers*, kohtujurist A. Rantos ettepanek, ECLI:EU:C:2022:246, p 64.

²⁵⁶ EKo C-168/21, *Procureur général près la cour d'appel d'Angers*, p 53-55.

mis muidu oleksid karistatavad.²⁵⁷ Liitkuriteo küsimus on otseselt seotud ka proportsionaalsuse põhimõttega ning Euroopa Kohus on leidnud, et vahistamismäärus ei ole ebaproportsionaalne, kui osa taotlevas liikmesriigis kuriteona käsitatavatest tegudest ei ole täitvas liikmesriigis kriminaliseeritud.²⁵⁸ See tähendab, et topeltkaristatavuse nõude paindlik tõlgendamine toetab proportsionaalsuse põhimõtte eesmärkide saavutamist. *KL* lahendis esitatud seisukoht võimaldab vähendada riski, et topeltkaristatavuse põhimõtet kuritarvitatakse poliitilistel või strateegilistel eesmärkidel. Kuigi vastastikuse usalduse põhimõtte eeldab liikmesriikide head tahet ja neutraalsust, on ka Euroopa Liidu poliitilises kliimas võimalik, et mõni liikmesriik kasutab loovutamise keeldumise võimalust muudel kaalutlustel. Euroopa Kohtu laiema tõlgenduse tõttu, mille kohaselt ei nõuta enam liitkuriteo kõikide osategude täielikku kattuvust ega ka identsete õigushüvede kahjustamist, on nüüd vähem võimalusi loovutamise keeldumiseks formaalsetel alustel. Vähendades vabatahtlike keeldumisaluste standardeid täidab Euroopa Kohus eesmärki arendada edasist integratsiooni ühises õigusruumis.²⁵⁹

Siiski tuleb arvestada, et *KL* lahend on saanud õiguskirjanduses ka kriitikat. Topeltkaristatavuse tingimusel on vahetu tagajärg isikule, kelle suhtes loovutamist otsustatakse.²⁶⁰ Kui topeltkaristatavuse nõue loetakse konkreetse teo suhtes täidetuks, viib see selleni, et üks liikmesriik saab kasutada oma pädevust ja loovutamise tulemusena isikult vabaduse võtta.²⁶¹ *KL* lahendis esitatud seisukoht võib viia selleni, et isikuid loovutatakse selliste süütegude eest, mille õiguslik struktuur on oluliselt erinev ja mille karistused on leebemad kui vahistamismäärust täitvas liikmesriigis.²⁶²

---

²⁵⁷ EKo C-168/21, *Procureur général près la cour d'appel d'Angers*, p 62.

²⁵⁸ Bondi, lk 108.

²⁵⁹ *Ibidem*, lk 106.

²⁶⁰ *Ibidem*.

²⁶¹ *Ibidem*.

²⁶² *Ibidem*.

KOKKUVÕTE

Käesoleva magistritöö uurimisprobleemiks oli topeltkaristatavuse nõue loovutamismenetluses. Töö eesmärgiks oli välja selgitada, milliste kriteeriumite abil topeltkaristatavuse nõuet loovutamismenetluses tuleb hinnata. Eesmärgi saavutamiseks uuriti esmalt, milline tähendus ja roll on topeltkaristatavuse nõudel rahvusvahelises koostöös. Seejärel analüüsiti, kuidas on kahepoolse karistatavuse nõue sätestatud Euroopa Liidu õigusaktides. Viimaks kaardistati Euroopa Kohtu otsuste ja õiguskirjanduse pinnalt, millised on topeltkaristatavuse nõude hindamise kriteeriumid loovutamismenetluses.

Leidmaks vastust põhiküsimust toetavale uurimisküsimusele, s.o milline tähendus on topeltkaristatavuse nõudel rahvusvahelises koostöös, analüüsiti töö esimeses peatükis esmalt topeltkaristatavuse nõude regulatsiooni olulisemates Euroopa vahistamismäärusest varem vastu võetud rahvusvahelise koostöö instrumentides. Uurimise käigus selgus, et juba klassikalises väljaandmismenetluses seisnes topeltkaristatavuse nõue järgnevas: kui tegu ei ole mõlema riigi õiguse kohaselt karistatav, siis ei ole väljaandmine võimalik. Võrreldes Euroopa väljaandmise konventsiooni ja Euroopa vahistamismääruse raamotsust, selgus, et nii loovutamise kui ka väljaandmise puhul on määravaks kriteeriumiks süüteo eest mõistetav maksimaalne karistus – reeglina peab see olema vähemalt üks aasta. Seega on topeltkaristatavuse hindamisel oluline roll konkreetse teo eest ettenähtud karistuse määral.

Euroopa Nõukogu kriminaalasjades vastastikuse abistamise konventsiooni alusel tehtava koostöö puhul kehtib eeldus, mille kohaselt hindab taotluse saanud riik taotluse vastavust oma siseriiklikele õigusnormidele. Seega ei saa teo topeltkaristatavust automaatselt eeldada ning selle tuvastamiseks tuleb läbi viia eraldi menetlus. Isikute üleandmise Euroopa konventsiooni käsitlemisel jõuti järeldusele, et topeltkaristatavuse tuvastamiseks ei ole vaja kuriteo koosseisutunnuste täieliku identsust taotleva ja täitva riigi õiguses. Oluline on, et teo objektiivsed ja subjektiivsed tunnused vastaksid teineteisele sellisel määral, et käitumist saab mõlema riigi õiguse alusel pidada karistatavaks. Topeltkaristatavuse nõue juba eelnimetatud kujul esineb ka kolmandate riikidega tehtavas koostöös.

Esimeses peatükis analüüsiti järgmisena topeltkaristatavuse nõuet Euroopa Liidu õiguses. Analüüsi käigus selgus, et topeltkaristatavuse nõue on liidu õiguse autonoomne printsiip, mille sisu seisneb selles, et rahvusvahelise koostöö instrumentide kasutamiseks peab isiku poolt toimepandud tegu olema süüteona määratletud nii taotlevas kui ka täitvas riigis.

Topeltkaristatavuse nõuet tuleb selgelt eristada peamiselt liikmesriikide siseselt kehtivast *ne bis in idem* ehk topeltkaristamise keelu põhimõttest. Peatükis tuvastati, et topeltkaristatavus peegeldab ühelt poolt liikmesriikide suveräänsuse austamist, teisalt on see aga vastastikuse tunnustamise põhimõtte lahutamatu osa. Topeltkaristatavuse nõuet on õiguskirjanduses nimetatud ka *nullum crimen, nulla poena sine lege* põhimõtte väljenduseks rahvusvahelises koostöös, tagades, et isikut ei saa loovutada riigile, kus tema tegu on küll karistatav, kui see ei ole karistatav tema koduriigis. Topeltkaristatavuse nõudel on tihe seos ka proportsionaalsuse põhimõttega, kuivõrd need printsiibid koosmõjus võimaldavad tagada, et isiku toimepandud tegu oleks suhtes tema suhtes rakendatavate meetmetega.

Analüüs sellest, millised on topeltkaristatavuse nõude üldised kriteeriumid loovutamismenetluses, tugines nii käsitletud õigusaktidel kui ka asjakohasel õiguskirjandusel. Loovutamismenetluses väljendub vastastikuse tunnustamise põhimõtte selles, et iga riigi õigusasutus tunnustab teise liikmesriigi õigusasutuse esitatud vahistamismäärust minimaalsete formaalsustega. Topeltkaristatavuse nõue on erand eeltoodud põhimõttest, kuivõrd täitva liikmesriigi õigusasutus peab läbi viima kontrolli teo topeltkaristatavuse tuvastamiseks. Topeltkaristatavuse nõue loovutamismenetluses seisneb selles, et kahtlustatava või süüdistatava toimepandud tegu peab olema karistatav nii vahistamist taotlevas kui ka vahistamismäärust täitvas riigis. Euroopa Kohtu praktika põhjal saab järeldada, et õiguskirjanduses välja toodud *in abstracto* ja *in concreto* tõlgendusviisid ei ole vahistamismääruse menetluses otsustava tähtsusega. Ka Euroopa uurimismääruse regulatsioon vastab sisuliselt Euroopa vahistamismääruse regulatsioonile – mõlemas kehtib selge topeltkaristatavuse nõue ning õigusaktides on sätestatud 32 süüteo liigiga loetelu, mille puhul topeltkaristatavuse kontrollist võib loobuda. Analüüsitud koostööinstrumentides olulisi erisusi topeltkaristatavuse kohaldamisel ei ilmnenu.

Töö teises peatükis uuriti õiguskirjanduse ja Euroopa Kohtu otsuste pinnalt, milliste kriteeriumite abil loovutamismenetluses topeltkaristatavuse nõuet tuleb hinnata. Esmalt tuvastati, et vahistamismääruse aluseks olev tegu peab olema raamotsuse ingliskeelse versiooni sõnastuse kohaselt süütegu. Teo formaalne kvalifitseerimine kuriteoks või väärteoks ei ole otsustava tähtsusega, vaid rolli mängib üksnes konkreetse teo karistusmäär. Seejärel tuvastati, et topeltkaristatavuse sisulist kontrolli võimaldab läbi viia täpselt ja täielikult vormistatud teave Euroopa vahistamismääruses. Üheks oluliseks tingimuseks on see, et topeltkaristatavuse hindamisel tuleb arvesse võtta taotleva riigi õigusakti redaktsiooni, mis kehtis süütegude toimepanemise ajal. Selline lähenemine aitab tagada õiguskindluse ning

väljastab võimaluse, et loovutamine tugineb hilisemale seaduse muudatusele. Samuti selgus, et topeltkaristatavuse tingimuse mittetäitmine ei kujuta endast automaatset loovutamist keeldumise alust – tegemist on diskretsioonilise alusega, mille kohaldamine sõltub täitva riigi õigusasutuste hinnangust.

Seejärel käsitleti töös vastuolu, mis puudutab Euroopa vahistamismääruse raamotsuse artikli 2 lg-t 2. Eelnimetatud sättes on toodud süütegude loetelu, mille puhul ei ole vaja topeltkaristatavuse nõuet kontrollida. Loetellu on koondatud eelkõige süüteod, mis on piiriülese mõjuga või mille osas on Euroopa Liidu tasandil kehtestatud ühtsed miinimumnõuded. Eeldatakse, et loetelus esinevate süütegude puhul on liikmesriikide vaheline vastastikune usaldus eriti kõrge. Samas on loetelu sõnastus väga üldine – ühegi süüteoliigi täpseid koosseisutunnuseid või neid määratleda võimaldavaid muid elemente ei ole esitatud, mis tekitab tõlgendusprobleeme. Õiguskirjanduses on viidatud, et selline määratlematus võib kahjustada nii kahtlustatava või süüdistatava õigusi kui ka avalikkuse huve laiemalt. Euroopa Kohus aga selgitas juba 2007. aastal, et loetelu ei ole vastuolus seaduslikkuse põhimõttega ega kuritegude ja karistuste proportsionaalsuse põhimõttega, samuti ei riku see võrdsuse ja mittediskrimineerimise põhimõtteid. Kohus oli seisukohal, et isegi kui süütegude koosseisud ei ole loetelus eraldi avatud, on võimalik vahistamismääruse sõnastuse ja kohtute praktika alusel ette näha, millised teod karistatavad on. Sellega väljastas Euroopa Kohus justkui olukorra, et loetelus olevale 32 süüteo lisataks tulevikus ka nende täpsed koosseisutunnused. Praktikast tekitab Euroopa Kohtu seisukoht jätkuvalt probleeme. Vahistamismäärust täitva riigi õigusasutused peavad hindama teise liikmesriigi karistusõigust, et kontrollida, kas artikli 2 lg 2 loetellu kuuluv tegu vastab määratletud reaalselt toime pandud teole. Töö käigus järeldati, et artikli 2 lg-s 2 sätestatud topeltkaristatavuse erand oma senisel kujul võib viia ebaühtlase praktikani ja tekitada olulisi lahknevusi.

Euroopa Kohtu *Grundza* ja *KL* lahendite ning asjakohase õiguskirjanduse analüüsi tulemusel jõuti töös järeldusele, et topeltkaristatavuse tingimuse täitmiseks ei pea teo koosseisutunnused olema taotleva ja täitva riigi õiguses identsed. Eeltoodut toetab ka raamotsuse artikkel 2 lg 4 sõnastus, mis täielikku normatiivset kattuvust ei nõua. Kuigi *Grundza* lahendis olevas tõlgenduse osas on õiguskirjanduses esitatud kriitikat, kinnitas Euroopa Kohus sama seisukohta hiljem ka *KL* kohtuasjas. Seega toetab Euroopa Kohus paindlikku lähenemist topeltkaristatavuse hindamisel. Samas märkis kohus eelviidatud lahendites, et teo sarnasus tuleb siiski tuvastada nii süüteo liigituse kui ka koosseisutunnuste tasandil. Töös jõuti järeldusele, et teo koosseisutunnuste täielikku kattuvust ei saagi eeldada

ega nõuda, kuna karistusõiguse valdkonnas on Euroopa Liidu tasandil toimunud vaid minimaalne ühtlustamine.

Euroopa Kohtu *KL* kohtuotsus tähistab olulist muudatust topeltkaristatavuse nõude hindamisel. Topeltkaristatavuse tuvastamiseks ei ole enam vajalik tuvastada normide esemelise kaitseala ehk õigusliku huvi kattuvust taotleva ja täitva riigi regulatsiooni vahel. Tegemist on märkimisväärse erinevusega Euroopa Kohtu varasemast praktikast, kuna veel *Grundza* lahendis leidis kohus, et vahistamismäärust täitev liikmesriik peab hindama, kas taotleva riigi õigusnormid kaitsevad vähemalt samalaadset õigushüve kui täitva riigi õiguses. Seega tehti Euroopa Kohtu *KL* lahendi valguses järeldus, et topeltkaristatavuse tuvastamiseks piisab nüüd sellest, kui tegu on taotleva riigi õiguse kohaselt karistatav, olenemata sellest, kas väljaandva riigi õigus aktsepteerib täpselt samu koosseisutunnuseid või kaitseb samu õigushüvesid. Selline tõlgendus muudab topeltkaristatavuse nõuet nõrgemaks.

Lõpetuseks käsitleti töös küsimust, kas ja millistel tingimustel on õigustatud loovutamine liitkuriteo puhul olukorras, kus kõik koosseisu moodustavad teod ei ole täitvas liikmesriigis karistatavad. Töö käigus järeldati, et liitkuriteo puhul ei saa vahistamismääruse täitmisest keelduda üksnes seetõttu, et osa tegudest ei ole täitva riigi õiguse alusel süüteo kvalifitseeritavad. Euroopa Kohtu hinnangul tuleb sellises olukorras lähtuda loovutamise üldeesmärgist ning tagada kriminaalmenetluse tõhusus. Tegemist on paindliku ja integratsiooni soodustava lähenemisega, mis vähendab vahistamismäärusest keeldumise võimalust vabatahtliku keeldumisaluse alusel ning tugevdab õiguslast koostööd Euroopa Liidus.

Analüüsi tulemusel saab järeldada, et topeltkaristatavuse nõue aitab kaasa süüteo toime pannud isikute vastutusele võtmisele. Topeltkaristatavuse tuvastamisel on üheks kriteeriumiks see, milline karistusmäär on vastava teo eest ette nähtud taotleva riigi õiguses. Ehkki raamotsuse artikkel 2 lg-s 2 toodud 32 süüteo puhul ei ole formaalset kohustust topeltkaristatavust kontrollida, tuleb täitval liikmesriigil siiski hinnata, kas konkreetne tegu vastab sisuliselt loetelus nimetatud teo koosseisule. Töös jõuti järeldusele, et topeltkaristatavus on tuvastatav siis, kui tegu on kahe liikmesriigi õiguskordades määratletud vähemalt sarnaselt. See tähendab, et koosseisutunnused ei pea olema identsed ning normide eesmärgiks ei pea olema sama õigusliku hüve kaitsmine. Oluline on, et mõlemas riigis oleks tegu üldjoontes käsitatav süüteo ja selle eest nähtaks ette sarnane sanktsioon.

Double Criminality Requirement in Surrender Procedure

ABSTRACT

The importance of international cooperation in criminal matters is a natural consequence of globalisation and the transnational nature of modern crime. Legal cooperation between the Member States of the European Union (EU) enhances the ability of national authorities to effectively investigate and prosecute crimes, particularly those that cross national borders. One of the key instruments of international cooperation is the European Arrest Warrant (EAW), which replaces the traditional extradition procedure with a surrender procedure that is based on mutual trust between Member States and the automatic recognition of judicial decisions. The procedure for issuing and executing an EAW is regulated by Framework Decision 2002/584/JHA of the Council of the EU. International cooperation must strike a balance between the principles of sovereignty, legal certainty, and the fundamental rights of individuals. One of the key requirements for safeguarding these principles is the universally recognised double criminality requirement, which means that an act must be punishable in both the requesting and executing States in order for cooperation, such as extradition or surrender, to take place.

The aim of this thesis was to identify the criteria used to assess the double criminality requirement in the EU surrender procedure. The thesis was divided into two main chapters. To start with, the first chapter analysed the regulation of the double criminality requirement in the main international cooperation instruments adopted before the EAW. Prior to the establishment of the system of surrender procedure, the Member States of the EU relied on the 1957 European Convention on Extradition. The analysis showed that in the traditional extradition procedure, the double criminality requirement means that extradition of a person is not possible if the act in question is not punishable under the laws of both the requesting and the requested State. A comparison between the European Convention on Extradition and the Framework Decision on the EAW shows that, in both extradition and surrender procedure, the decisive criterion is the maximum penalty prescribed for the offence. In addition, the analysis of the 1962 Council of Europe Convention on Mutual Assistance in Criminal Matters showed that when assistance is requested, there is a presumption that the requested State will assess the compatibility of the request with its domestic law. This means that the double criminality of an act cannot be automatically assumed and that a separate procedure must be followed to establish it. When the 1985 European Convention on the

Extradition of Persons was examined, it was concluded that in order to establish double criminality, the constituent elements of the offence must be comparable in the law of both participating States. The Council of Europe also clarified that the requirement of double criminality set out in the Convention does not require the identity of the offence at the level of legal qualification. The double criminality requirement also appears in essentially the same form in cooperation agreements with third countries.

The first chapter then analysed how the double criminality requirement is regulated in EU law. The analysis showed that the double criminality requirement is an autonomous principle of EU law, according to which the act committed by the person must be classified as an offence under the law of both the issuing and the executing State in order for international cooperation instruments to apply. The double criminality requirement must be clearly distinguished from the *ne bis in idem* principle, according to which a person may not be tried or punished again for an offence for which he or she has already been finally acquitted or convicted. The principles differ in terms of their origin and scope. The chapter also noted that the requirement of double criminality reflects respect for the sovereignty of the Member States and is, on the other hand, an integral part of the principle of mutual recognition, which allows Member States to cooperate without extensive national supervision. In legal literature, the double criminality requirement has been described as an expression of the principle of *nullum crimen, nulla poena sine lege* (no crime, no punishment without law) in the context of international cooperation, ensuring that a person cannot be surrendered to a State where the act is punishable if it is not punishable under the law of their own State. Moreover, the double criminality requirement is closely linked to the principle of proportionality, as together they help to ensure that the offence committed by the person is proportionate to the measures applied against them.

The analysis of the general criteria for the double criminality requirement in surrender procedure was based both on the relevant legal instruments and legal literature. In surrender procedure, the principle of mutual recognition is expressed in the obligation of the judicial authorities of each Member State to recognise, with minimal formalities, an EAW issued by the judicial authority of another Member State. The double criminality requirement is an exception to this principle, as the executing Member State must check whether the act in question is also punishable under its own legal system. The essence of the double criminality requirement in surrender procedure is also that the act committed must be punishable under the laws of both the issuing and the executing State. On the basis of the case law of the

European Court of Justice (CJEU), it can be concluded that the interpretative approaches of the requirement of double criminality described in literature as *in abstracto* and *in concreto* are not decisive in the context of the EAW procedure. According to the *in abstracto* interpretation, the executing State is only required to verify whether the act underlying the request constitutes a general offence in both the issuing and the executing State. The *in concreto* interpretation is stricter and requires the executing Member State to assess all the elements of the offence committed. The regulation of the European investigation order reflects the same approach as that of the EAW – both instruments establish a double criminality requirement and provide a list of 32 categories of offences for which the double criminality test may be waived.

The second chapter of the thesis examined, on the basis of legal literature and the case law of the CJEU, the criteria according to which the double criminality requirement in the surrender procedure is to be assessed. In order to identify these criteria, the author conducted an empirical study of the judgements of the CJEU. It was found that the conduct on which the arrest warrant is based must constitute an offence, whereas the formal classification of the act as a crime or misdemeanour is not decisive. It was also noted that the substantive assessment of double criminality depends on the precise and complete information provided in the EAW. If the issuing Member State has not indicated in its request whether the offence in question fell within the scope of Article 2(2) of the Framework Decision, the assessment of double criminality has to be carried out. An important condition is that the assessment must take into account the version of the criminal law in force in the issuing State at the time when the offence was committed. This approach ensures legal certainty and prevents surrender decisions being based on subsequent changes in the law. In addition, non-compliance with the double criminality requirement is not an automatic ground for refusing surrender, but a discretionary ground whose application depends on the assessment of the judicial authorities of the executing State.

The thesis also addressed the controversy surrounding Article 2(2) of the Framework Decision on the EAW. This provision contains a list of 32 offences for which the verification of double criminality is not required, including mainly offences with cross-border implications or offences for which common minimum standards have been established at EU level. For these offences it is assumed that mutual trust between Member States is particularly high. However, the list is drafted in very general terms and it does not define the precise elements of the listed offences or provide other criteria for their determination. Legal

scholars have pointed out that such vagueness may undermine both the rights of the suspect or accused and the wider public interest. However, the CJEU already ruled in 2007 that the list in Article 2(2) does not infringe the principle of legality, the principle of proportionality, or the principles of equality and non-discrimination. The Court held that, although the offences are not explicitly defined, it is possible to foresee which conduct would be punishable on the basis of the wording of the Framework Decision and the case-law of the courts. In so doing, the Court somewhat ruled out the possibility of adding detailed definitions of the offences to the list of 32 at a later stage. This position continues to give rise to practical difficulties, since the authorities of the executing State are required to assess the criminal law of another Member State in order to determine whether the listed offence corresponds to the conduct actually committed. The thesis concludes that the current wording of the double criminality exception in Article 2(2) may lead to inconsistent practice between Member States.

The analysis of the judgments of the CJEU in *Grundza* and *KL* led to the conclusion that the elements of the offence do not need to be identical under the laws of the issuing and executing States in order to satisfy the double criminality requirement. This conclusion is also supported by Article 2(4) of the Framework Decision, which does not require full normative correspondence between the laws of the two States. The complete identity of the constituent elements of the act cannot be assumed or required, since only minimal harmonisation of legal regulation has taken place at the EU level. The CJEU confirmed the same position in both the *Grundza* and the *KL* case. The Court thus advocates a flexible approach to the assessment of double criminality.

The CJEU judgment in *KL* also represents a significant shift in the assessment of double criminality. It is no longer necessary to examine whether the legal interests protected by the issuing and the executing States' criminal laws are similar. In practice, the interest protected by the law is often not explicitly stated in relation to a specific offence. Therefore, in order to identify it, the provision must be assessed as part of the overall legal system of the State and compared with the fundamental principles of that system. However, it is difficult for the authorities of the executing Member State to make a comprehensive assessment in this respect, as they may not be thoroughly familiar with the legal system of another Member State. This is a significant departure from the Court's previous case-law, as the *Grundza* judgment still required the executing State to assess whether the issuing State's criminal provision protected at least a comparable legal interest. In the light of the *KL* decision, the

thesis concludes that it is now sufficient that the act is punishable under the law of the issuing State, irrespective of whether the law of the executing State protects the same legal interest or contains identical elements of the offence.

Finally, the thesis examined the conditions under which surrender is justified in cases of complex crimes (compound crimes), where not all elements of the crime are punishable under the law of the executing State. The analysis concluded that surrender cannot be refused on the sole ground that some of the constituent acts are not criminal offences under the law of the executing State. According to the CJEU, in such cases the general objective of surrender and the effectiveness of criminal proceedings should prevail. This is a flexible, integration-friendly approach that reduces the possibility of refusal on optional grounds and strengthens judicial cooperation within the EU.

The analysis concluded that the double criminality requirement helps to ensure that persons who have committed criminal offences are held accountable. One of the key criteria for establishing double criminality is the level of penalty prescribed for the offence under the law of the issuing State. Although there is no formal obligation to verify double criminality in respect of the 32 offences listed in Article 2(2) of the Framework Decision, the executing State must still assess whether the specific conduct corresponds in substance to the category of offence listed. The thesis concludes that double criminality is satisfied if the conduct is classified in a sufficiently similar manner under the legal systems of both States. This means that identical elements of the offence and identical legal interests are not required; what is important is that the conduct is generally regarded as criminal in both legal systems and that a comparable sanction is prescribed.

KASUTATUD ALLIKATE LOETELU

Kasutatud kirjandus

1. Allikmets, M. Loovutatava isiku õigused loovutamismenetluses - kohtupraktika analüüs. Magistritöö. Juhendaja Jaan Ginter. Tartu: Tartu Ülikool 2013.
2. Bachmaier, L. European Arrest Warrant, Double Criminality and Mutual Recognition: A Much Debated Case. – European Criminal Law Review 2018/2 (8).
3. Bárd, P. Saving EU Criminal Justice. Proposal for EU-wide supervision of the rule of law and fundamental rights. – CEPS Paper in Liberty and Security in Europe 2018/01.
4. Blaas, F. C. Double Criminality in International Extradition Law. Magistritöö. Juhendaja Gerhard Kemp. Lõuna-Aafrika Vabariik: University of Stellenbosch 2023. Kättesaadav: <https://core.ac.uk/download/pdf/37376692.pdf> (27.03.2025).
5. Bondi, G. Double criminality and the European Arrest Warrant: current trends and future developments in light of the KL case. – New Journal of European Criminal Law 2024/15(1).
6. Braum, S. The Carles Puidgemont Case; Europe's Criminal Law in the Crisis of Confidence. – German Law Journal 2018/19(6).
7. Cvorovic, D. S., Filipovic, H. J. Implementation of the European Arrest Warrant. – Strani Pravni Zivot 2022/1.
8. De Almeida Costa, M. J. Extradition law: reviewing grounds for refusal from the classic paradigm to mutual recognition and beyond. Doktoritöö. Juhendaja André Kilp. Maastricht: Maastricht University 2019. Kättesaadav: <https://cris.maastrichtuniversity.nl/en/publications/extradition-law-reviewing-grounds-for-refusal-from-the-classic-pa> (26.04.2025).
9. Falkiewicz, A. The Double Criminality Requirement in the Area of Freedom, Security and Justice Reflections in Light of the European Court of Justice Judgment of 11 January 2017, C-289/15, Criminal Proceedings against Jozef Grundza. – European Criminal Law Review 2017/7 (3).
10. Grossio, L. Legality, Double Criminality and Effectiveness in the European Arrest Warrant System: The Court of Justice in X. – European Papers 2020/1 (5).
11. Haggemüller, S. The Principle of Proportionality and the European Arrest Warrant. – Oñati Socio-Legal Series 2013/3 (1).

12. Kergandberg, E., Pikamäe, P. (koost). Kriminaalmenetluse seadustik: kommenteeritud väljaanne. Tallinn: Juura 2012.
13. Klimek, L. European Arrest Warrant. Cham: Springer 2014.
14. Lagodny, O. Possible Ways to Reduce the Double Criminality Requirement: From double criminality to double prohibition. Kättesaadav: <https://rm.coe.int/1680076ea0> (15.02.2025).
15. Laos, S. Tagasi- ja edasivaatelisi mõtteid Euroopa vahistamismääruse raamotsuses, loovutamismenetlusest ja põhiõiguste kaitsest. – Juridica 9/2023.
16. Lillemägi, A. Süüdistatavate kaitseõiguse tagatus Euroopa vahistamismääruses ja Euroopa uurimismääruses. Juhendaja Anneli Soo. Tartu: Tartu Ülikool 2020.
17. Lõhmus, U. Põhiõigused ja Euroopa Liidu õiguse üldpõhimõtted: funktsioonid, kohaldamisala ja mõju. – Juridica 9/2011.
18. Lõhmus, U. Põhiõigused kriminaalmenetluses. Tallinn: Juura 2019.
19. Madise. Ü. jt (toim). Eesti Vabariigi põhiseadus: kommenteeritud väljaanne. 5. vlj. Tartu: sihtasutus Iuridicum 2020.
20. Marin. L. Effective and Legitimate? Learning from the Lessons of 10 Years of Practice with the European Arrest Warrant. – New Journal of European Criminal Law 2014/3 (5).
21. Martin, N. A. The Foundations of Mutual Recognition and the Meaning of Dual Criminality. – European Criminal Law Review 2018/2 (8).
22. Modiga, G. Importance and Necessity of International Judicial Cooperation in Criminal Matters. – AGORA International Journal of Juridical Sciences 2014/1.
23. Moodrick-Even Khen, H. Mutual Legal Assistance and Double Criminality: Bolstering the Struggle against Impunity outside the ICC Framework. – Journal of International Criminal Justice 2025 (00).
24. Munoz de Morales Romero, M. Dual Criminality under Review: On the Puigdemont Case. – European Criminal Law Review 2018/2 (8).
25. Nahkur-Tammiksaar, D., Randma, H. Rahvusvaheline koostöö numbrites 2023. Prokuratuuri aastaraamat 2023. Kättesaadav: <https://aastaraamat.prokuratuur.ee/prokuratuuri-aastaraamat-2023/rahvusvaheline-koostoo-numbrites-2023> (16.04.2025).
26. Paabumets, J. Euroopa vahistamismääruse täitmisest keeldumine kui õigusprobleem. Juhendaja Lauri Mälksoo. Tartu: Tartu Ülikool 2013.

27. Panainte, R. The European Arrest Warrant and the Human Rights. – Revista Universul Juridic 2016 (Supplement).
28. Pere, A. Kriminaalmenetlusalane rahvusvaheline koostöö. – Kriminaalmenetlusõiguse revisjoni II etapp 2019 valminud materjalid. Kättesaadav: <https://www.just.ee/oigusloome-arendamine/kriminaalmenetlusõiguse-revisjon> (11.01.2025).
29. Pettai, S. Korduv, süstemaatiline, jätkuv ja vältav süütegu. Magistritöö. Juhendaja Jaan Sootak. Tartu: Tartu Ülikool 2014.
30. Pikamäe, P., Sootak, J. (koost). Karistusseadustik: kommenteeritud väljaanne. 5 vlj. Tallinn: Juura 2021.
31. Plachta, M. European Arrest Warrant: Revolution in Extradition? – European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice 2003/11 (2).
32. Plekksepp, A. Retsensioon A. Pere analüüsi “Kriminaalmenetlusalane rahvusvaheline koostöö” alateemadele. – Kriminaalmenetlusõiguse revisjoni II etapp 2019 valminud materjalid. Kättesaadav: <https://www.just.ee/oigusloome-arendamine/kriminaalmenetlusõiguse-revisjon> (24.04.2025).
33. Ramat. M. The Court of Justice and the Assessment of Double Criminality Under the European Arrest Warrant Framework Decision: KL. – European Papers 2022/7.
34. Sokol, T. – Implementation of European Arrest Warrant in Croatia: A Risk for the Functioning of Judicial Cooperation in Criminal Matters in the EU? – European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice 2015/23 (3).
35. Zając, D. The European Arrest Warrant in Designer Drugs Cases. With or Without Verification of Double Criminality? – European Journal on Criminal Policy and Research 2023/29.
36. Zdrob, L. G. Double Criminality in Criminal Matters at the European level. – Caiete de Drept Penal 2024 (1).
37. Tumanishvili, G., Mirianashvili, G. – Normative and Accessory Grounds for the Non-Execution of the European Arrest Warrant. – Journal of Law (TSU) 2018/1.
38. Van Ballegooij, W. European Arrest Warrant. European Implementation Assessment. – European Parliamentary Research Service PE 642.839 June 2020. Kättesaadav: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2020/642839/EPRS_STU\(2020\)642839_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2020/642839/EPRS_STU(2020)642839_EN.pdf) (24.04.2025).
39. Van Sliedregt, E. Introduction. The European Arrest Warrant: Extradition in Transition. – European Constitutional Law Review 2007/3 (2).

40. Vervaele, J. The European Arrest Warrant and Applicable Standards of Fundamental Rights in the EU. – Review of European Administrative Law 2013/6 (2).
41. Williams, S. A. The Double Criminality Rule and Extradition: A Comparative Analysis. – Nova Law Review 1991/15 (2).
42. Öberg, J. Trust in the Law? Mutual Recognition as a Justification to Domestic Criminal Procedure. – European Constitutional Law Review 2020/16.

Muud allikad

43. Euroopa Komisjoni aruanne Euroopa Parlamendile ja Nõukogule nõukogu 13. juuni 2002. aasta raamotsuse (Euroopa vahistamismääruse ja liikmesriikidevahelise üleandmiskorra kohta) rakendamise kohta. Kättesaadav: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM%3A2020%3A270%3AFIN> (13.02.2025).
44. Euroopa Liidu Nõukogu järeldused, vastastikuse tunnustamise kohta kriminaalasjades „Vastastikuse tunnustamise edendamine vastastikuse usalduse suurendamisega“. – ELT C 449/02, lk 6-9.
45. Euroopa Nõukogu koduleht. Chart of signatures and ratifications of Treaty 024. Kättesaadav: <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list?module=signatures-by-treaty&treatyenum=024> (16.02.2025).
46. Euroopa Nõukogu Komisjoni töödokument “Annex to the Report from the Commission on the implementation since 2005 of the Council Framework Decision of 13 June 2002 on the European arrest warrant and the surrender procedures between Member States [COM(2007) 407 final]”. Kättesaadav: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:52007SC0979> (05.01.2025).
47. Euroopa Nõukogu Komisjoni töödokument “Statistics on the practical operation of the European arrest warrant – 2022”. Kättesaadav: https://commission.europa.eu/document/download/32810655-fe94-44c2-9099-2813c42c9adb_en?filename=EAW%20Statistics%20Report%202022.pdf (15.02.2025).
48. Kohtulikult karistatud isikute üleandmise Euroopa konventsiooni seletuskiri. 21.03.1983. Kättesaadav: <https://rm.coe.int/16800ca435> (16.02.2025).

49. Komisjoni teatis - Euroopa vahistamismääruse tegemise ja täitmise käsiraamat.
Kättesaadav: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/ALL/?uri=CELEX%3A52017XC1006%2802%29> (06.01.2025).
50. Komisjoni teatis - Suunised isikute kolmandatele riikidele väljaandmise kohta.
Kättesaadav: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/HTML/?uri=CELEX:52022XC0608\(01\)#ntc13-C_2022223ET.01000101-E0013](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/HTML/?uri=CELEX:52022XC0608(01)#ntc13-C_2022223ET.01000101-E0013) (06.01.2025).
51. Report on Eurojust's Casework in the Field of the European Arrest Warrant.
Kättesaadav: <https://www.eurojust.europa.eu/sites/default/files/assets/2021-06-eaw-casework-report.pdf> (07.07.2021).
52. Väljaandmise Euroopa konventsiooni seletuskiri, 13.12.1957. Kättesaadav: <https://rm.coe.int/16800c92bc> (18.04.2025).

Õigusaktid

53. Eesti Vabariigi põhiseadus. – RT I, 15.05.2015, 2.
54. Eesti Vabariigi valitsuse ja Ameerika Ühendriikide valitsuse vaheline väljaandmisleping. RT II 2006, 23, 61.
55. Euroopa Liidu lepingu ja Euroopa Liidu toimimise lepingu konsolideeritud versioonid. ELT C 202, 07.06.2016, lk 1-388.
56. Euroopa Liidu Nõukogu raamotsus 2002/584/JSK Euroopa vahistamismääruse ja liikmesriikidevahelise üleandmiskorra kohta. – ELT L 190, 18.07.2002, lk 1-20.
57. Euroopa Liidu Nõukogu raamotsus 2008/841/JSK 24. oktoober 2008, organiseeritud kuritegevuse vastase võitluse kohta. – ELT L 300, 11.11.2008, lk 42-45.
58. Euroopa Liidu Nõukogu raamotsus 2008/909/JSK vastastikuse tunnustamise põhimõtte kohaldamise kohta kriminaalasjades tehtud otsuste suhtes, millega määratakse vabadusekaotuslikud karistused või vabadust piiravad meetmed, nende Euroopa Liidus täideviimise eesmärgil. – ELT L 327, 05.12.2008, lk 27-47.
59. Euroopa Liidu põhiõiguste harta. – ELT C 303, 14.12.2007, lk 1-16.
60. Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv (EL) 2017/541 15. märts 2017, terrorismivastase võitluse kohta, millega asendatakse nõukogu raamotsus 2002/475/JSK ning muudetakse nõukogu otsust 2005/671/JSK. – ELT L 88/6, 31.03.2017, lk 6-21.
61. Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv 2014/41/EL, 3. aprill 2014, mis käsitleb Euroopa uurimismäärust kriminaalasjades. – ELT L 130, 1.05.2014, lk 1-36.

62. Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv 2014/62/EL, 15. mai 2014, milles käsitletakse euro ja muude vääringute kriminaalõiguslikku kaitset võltsimise vastu ning millega asendatakse nõukogu raamotsus 2000/383/JSK. – ELT L 151/1, 21.05.2014, lk 1-8.
63. Inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni protokoll nr 7. ELS nr 117. 22.11.1984.
64. Karistusseadustik. – RT I, 12.12.2024, 6.
65. Kohtulikult karistatud isikute üleandmise Euroopa konventsioon. – ELS nr 112, 21.03.1983.
66. Kriminaalasjades vastastikuse abistamise Euroopa konventsioon. – ELS nr 030, 20.04.1959.
67. Kriminaalmenetluse seadustik. – RT I, 12.12.2024, 7.
68. Lissaboni leping, millega muudetakse Euroopa Liidu lepingut ja Euroopa Ühenduse asutamislepingut sõlmitud Lissabonis 13. detsembril 2007. – ELT C 306, 17.12.2007, 1-271.
69. Väljaandmise Euroopa konventsioon. – ELS nr 24, 13.12.1957.

Kohtupraktika

Euroopa Kohtu lahendid

70. EKo C-168/21, *Procureur général près la cour d'appel d'Angers*, ECLI:EU:C:2022:558.
71. EKo C-289/15, *Grundza*, ECLI:EU:C:2017:4.
72. EKo C-303/05, *Advocaten voor de Wereld VZW v Leden van de Ministerraad*, ECLI:EU:C:2007:261.
73. EKo C-327/82, *Ekro BV Vee- en Vleeshandel v Produktschap voor Vee en Vlees*, ECLI:EU:C:1984:11.
74. EKo C-388/08 PPU, *Leymann and Pustovarov*, ECLI:EU:C:2008:669.
75. EKo C-463/15 PPU, *Openbaar Ministerie v A*, ECLI:EU:C:2015:634.
76. EKo C-488/19, *JR (Mandat d'arrêt – Condamnation dans un État tiers, membre de l'EEE)*, ECLI:EU:C:2021:206.
77. EKo C-717/18, *Procureur-generaal v X*, ECLI:EU:C:2020:142.

78. EKo liidetud kohtuasjad C-562/21 PPU ja C-563/21 PPU, *X and Y v Openbaar Ministerie*, ECLI:EU:C:2022:100.

Euroopa Kohtu kohtujuristide arvamused

79. EKo C-168/21, *Procureur général près la cour d'appel d'Angers*, kohtujurist A. Rantos ettepanek, ECLI:EU:C:2022:246.

80. EKo C-289/15, *Grundza*, kohtujurist M. Bobek ettepanek, ECLI:EU:C:2016:6224.

81. EKo C-303/05, *Advocaten voor de Wereld VZW v Leden van de Ministerraad*, kohtujurist A. Ruiz-Jarabo Colomer ettepanek, ECLI:EU:C:2006:552.

82. EKo C-717/18, *Procureur-generaal v X*, kohtujurist M. Bobek ettepanek, ECLI:EU:C:2019:1011.

Eesti kohtupraktika

83. HMKm 1-07-11497.

84. RKKKm 3-1-1-9-09.

85. RKKKm 3-1-1-93-11.

86. RKPSJVKm 5-24-6.